

**SINAVLA ÖĞRENCİ ALAN DEVLET LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN
PROBLEMLERİ
(K.MARAŞ ÖRNEĞİ)**

İlkay GÜNER

107208
107208

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin Eğitim Bilimleri
Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik
Bilim Dalı İçin Öngördüğü
BİLİM UZMANLIĞI TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

MALATYA
Haziran-2001

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

“Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne”

İş bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı’nda BİLİM UZMANLIĞI TEZİ
olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Mustafa KILIÇ

Üye

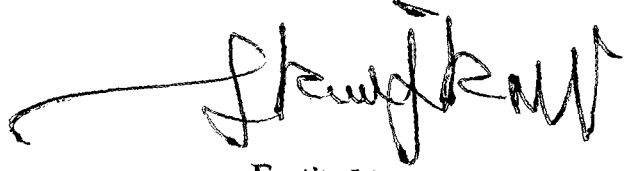

Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜVEN

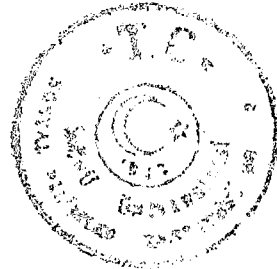
Üye

Yrd. Doç. Dr. Yüksel ÇIRAK

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu
onaylarım.

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

21. yüzyılda hızla gelişen bilim ve teknoloji dünyasına uyum sağlayabilmek ve ülkemizi global ölçülerde çağdaş düzeyde temsil edebilmek amacıyla her alanda üstün niteliklere sahip bireylere ihtiyacımız bulunmaktadır. Çağımızda bilimsel gelişimi anlayabilmek ve yakından takip edebilmek için eğitim kurumlarımıza önemli görevler düşmektedir. Sınavla öğrenci alan devlet liseleri de bu anlamda en etkin kurumların başında gelmektedir.

Yaşlıları arasından seçilen ve daha yüksek potansiyele sahip olduğuna inandığımız bu öğrencilere en iyi eğitim öğretim şartlarını sağlayabilmek, gelecekte ümit edilen aydınlık günlere yapılan bir yatırımdır. Sahip oldukları beyin gücünü en verimli biçimde değerlendirebilmek için onların; istek, ihtiyaç ve sorunlarını bilerek işe başlamalıyız. Bu araştırmayla da olanaklar ölçüsünde Kahramanmaraş ili Sınavla Öğrenci Alan Devlet Lisesi öğrencileri ele alınıp incelenerek bu kesimin problemleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu amaçla gerçekleştirdiğim araştırmamın her aşamasında görüşlerine başvurduğum, ilgi ve desteği ile eleştirilerini aldığım danışman hocam Prof. Dr. Mustafa KILIÇ'a, yine araştırmamın farklı aşamalarında görüş ve bilgilerine başvurduğum Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜVEN, Yrd. Doç. Dr. Özcan KAYA'ya ve Yrd. Doç. Dr. Yüksel ÇIRAK'a teşekkür ederim. Araştırmamın yürütülmesine samimi ve içten katılımlarıyla katkıda bulunan, gerekli ilgi ve titizliği gösteren değerli öğrencilerimize ve öğretmenlere teşekkürü bir borç bilirim.

Haziran, 2001

Kahramanmaraş

İlkay GÜNER

İÇİNDEKİLER

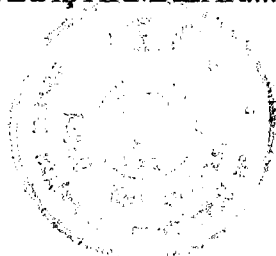
	Sayfa
ONAY.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar.....	viii

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Problem.....	9
Alt Problemler.....	9
Denenceler.....	10
Sayıtlar.....	12
Sınırlılıklar.....	12
Tanımlar.....	13
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi.....	14

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR.....	16
--------------------------------------	----

Öğrenci Problemleri ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar.....	16
Öğrenci Problemleri ile İlgili Ülkemizde Yapılan Bazı Araştırmalar.....	23

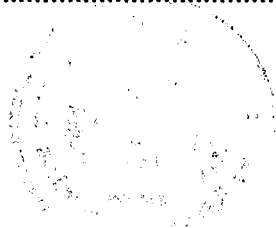
BÖLÜM III

YÖNTEM.....	32
Araştırmanın Modeli.....	32
Evren ve Örneklem.....	32
Veri Toplama Araçları.....	33
I. Problem Tarama Envanteri L Formu.....	39
A. Problem Tarama Envanterinin Güncelleştirilmesi.....	40
B. Problem Tarama Envanterinin Ön Denemesi.....	42
C. Problem Tarama Envanterinin Geçerlik Çalışması.....	45
D. Problem Tarama Envanterinin Güvenirlik Çalışması.....	46
E. Problem Tarama Envanterinin Puanlanması.....	46
II. Öğrenci Kişisel Bilgi Formu.....	48
Araçların Uygulanması ve Verilerin Toplanması.....	48
Verilerin İstatistiksel Analizi.....	49

BÖLÜM IV

BULGULAR.....	51
A. K.Maraş Şehir Merkezinde Sınavla Öğrenci Alan Devlet Liselerine Devam Eden Öğrencilerin Sorunlarının Genel olarak ve Problem Alanlarına Göre İncelenmesi.....	52
B. Sınavla Öğrenci Alan Devlet Liselerine Devam Eden Öğrencilerin Yaygın Problemleri.....	54
C. Öğrencilerin Problemlerini Etkileyen Bazı Değişkenler.....	57
I. Problem Alanlarının Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	58
II. Cinsiyetin Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	63
III. Devam Edilen Okul Türünün Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	64
IV. Sınıf Düzeyinin Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	68
V. Yatılı olup-olmama Durumunun Öğrenci Problemleri Üzerine Etkisi.....	72
VI. Annenin Öğrenim Durumunun Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	74
VII. Babanın Öğrenim Durumunun Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	77
VIII. Ailenin Gelir Düzeyinin Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	80

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM.....	84
A. Sınavla Öğrenci Alan Devlet Lisesine Devam Eden Öğrencilerin Problemlerinin Genel Olarak ve Problem Alanlarına Göre İncelenmesi.....	84
B. Sınavla Öğrenci Alan Devlet Lisesine Devam Eden Öğrencilerin Yaygın Problemleri.....	86
C. Öğrencilerin Problemlerini Etkileyen Bazı Değişkenler.....	89
I-Problem Alanlarına Göre Öğrenci Problemleri.....	90
II. Cinsiyetin Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	90
III. Devam Edilen Okul Türünün Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	92
IV. Sınıf Düzeyinin Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	93
V. Yatılı Olup-Olmamanın Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	96
VI. Annenin Öğrenim Durumunun Öğrenci Problemleri Etkisi.....	97
VII-Babanın Öğrenim Durumunun Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	99

VIII-Ailenin Gelir Düzeyinin Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi.....	100
--	-----

BÖLÜM VI

VARGI VE ÖNERİLER.....	103
ÖNERİLER.....	106

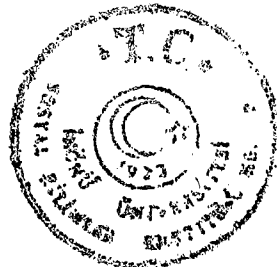
BÖLÜM VII

ÖZET.....	109
KAYNAKLAR.....	112
EKLER.....	117
EK-1 Öğrenci Kişisel Bilgi Formu.....	118
EK-2 Sınavla Öğrenci Alan Devlet Lisesi Öğrencilerinin Problem Tarama Envanteri.....	119
EK-3 Sınavla Öğrenci Alan Devlet Lisesine Devam Eden Öğrencilerin Yaygın Problemlerinin Önem Derecesi.....	128

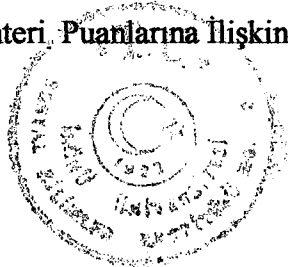

TABLOLAR

<u>TABLO</u>	<u>SAYFA</u>
1. Evreni Oluşturan Öğrencilerin Sayısal Dağılımı.....	34
2. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Genel Dağılımı.....	35
3. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Devam Ettikleri Okullara Göre Sayısal Dağılımı.....	36
4. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Sınıflarına Göre Sayısal Dağılımı.....	37
5. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı.....	38
6. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerinin Yatılı/Gündüzlü Sayısal Dağılımı.....	38
7. Problem Tarama Envanterini Oluşturan Problem Alanları ve Problem Maddelerinin Alanlara İlişkin Dağılımı.....	39
8. Öğrencilerin Problem Alanlarına Göre İşaretledikleri Toplam Problem Sayıları, Öğrenci Başına Düşen Ortalama Problem Sayıları, Yüzdelik Ağırlıkları, Yoğunluk Değerleri, Problem Madde Sayısı ve Önem Dereceleri.....	53

9. Öğrencilerin Problem Alanlarına Göre İşaretledikleri Problem Sayısı, Öğrenci Başına Düşen Ortalama Problem Sayısı, Yoğunluk Değerleri Ve Önem Dereceleri.....	59
10. Problem Alanlarına Göre Öğrenci Problemleri Üzerinde Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	60
11. Öğrencilerin Problem Alanlarına Göre Problem Tarama Envanteri Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları.....	61
12. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri.....	63
13. Öğrencilerin Devam Ettikleri Okullara Göre Sayısal Dağılımı, Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	65
14. Öğrencilerin Devam Ettikleri Okullara Göre Problem Tarama Envanteri Puanlarına İlişkin Varyans Analizi.....	65
15. Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Problem Tarama Envanteri Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları.....	67
16. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre Sayısal Dağılımı, Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	69
17. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre Problem Tarama Envanteri Puanlarına İlişkin Varyans Analizi.....	69

18. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre Problem Tarama Envanteri Puanları Ortalamalarının karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları.....	71
19. Öğrencilerin Yatılı Olup-Olmama Durumlarına Göre Sayısal Dağılımı, Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları Ve Ortalamaların Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonucu.....	73
20. Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre Sayısal Dağılım, Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	75
21. Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre Problem Tarama Envanteri Puanlarına İlişkin Varyans Analizi.....	76
22. Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Sayısal Dağılımı, Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	78
23. Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Problem Tarama Envanteri Puanlarına İlişkin Varyans Analizi	79
24. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Sayısal Dağılımı, Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	81
25. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Problem Tarama Envanteri Puanlarına İlişkin Varyans Analizi.....	81

26. Öğrencileri Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Problem

Tarama Envanteri Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına

İlişkin t-testi Sonuçları.....83

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusunu oluşturan problem durumu açıklanmış, problem ve alt problemler verilerek bunlara bağlı olarak denenceler geliştirilmiş, araştırma ile ilgili sayıltı ve sınırlılıklar belirlenerek araştırmada geçecek temel kavramlar tanımlanmış araştırmanın önemi ve gereği belirtilmiştir.

Problem Durumu

Geleceğimizin güvencesi olan gençler; aynı zamanda toplumun yetişmekte olan en etkin ve üretken kesimidir. Hızla değişen ve gün geçtikçe karmaşıklaşan 21. yüzyıl toplumunda sağlıklı bireyler yetiştirmek, öncelikle onların problemlerini tanımaya ve sorunlarının çözümüne destek olmaya bağlıdır.

2000'li yıllarda gelişmekte olan toplumumuzda gelecek güvencesi ve üretim mekanizması olarak gördüğümüz gençlerimizin, gereksinimlerine ve problemlerine eğilmek aydınlık bir ülkede yaşamak isteyen tüm yetişkinlerin üzerine düşen en temel vazifedir.

Sürekli değişim içinde olan sosyal koşullar gençlere yetişkin rollerini erken yaşta yüklemekte ve bu sorumluluklar da gençlerin problemlerini yoğunlaştırmaktadır. Gençlerin sorunlarına ve ihtiyaçlarına eğilmekte gösterdiğimiz gecikme sağlıklı ve çağdaş toplum beklentilerimize ağır sekteler vurmaktadır.

Ortaöğrenim çağındaki gençler, birçok toplumsal belirleyiciden doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenmektedirler. Örneğin; genelde içinde yaşadıkları toplumun yapısal koşulları ile etkileşim içinde iken, aynı zamanda okul, aile ve arkadaş çevresinin de etkisi altındadır. Toplumsal ilişkiler sistemi içinde aile, okul ve arkadaş grupları öğrenciye sürekli etkide bulunan yapı öğeleridir.

Gencin yaşam kalitesini belirleyecek öğelerden biri, bireysel nitelikleridir. Bireyselliğinin farkına varmış, kendisiyle barışık, varlığının değerli olduğuna inanan ve bu yüzden çevresindeki bireylere değer vermeyi bilen, düşünen insanlar sağlam bir toplumun temelini oluştururlar. Ailede ve okulda verilen iyi bir eğitim, bireylerin gelişimlerini hızlandırır, niteliklerini arttırır ve yaşamın anlaşılmasını kolaylaştırır. Sağlam temellere dayandırılmış bir eğitim, yaşamın renklerini fark edebilen, bunlardan zevk alabilen, bireysel farklılıkları düşmanlıklara çevirmek bir yana, bireysel ve toplumsal süreçlere katkı olarak kullanabilen insanlar yetişmesini sağlar.

Toplumumuzun varlığı, geleceği ve çağdaş uygarlığın seçkin bir ortağı olma hedefimizin gerçekleşebilmesi gençlerimizin yetişme düzeyine bağlıdır.

Eğitim ve öğretimin niteliği, eğitimin belirlenmiş amaçlarına ulaşılabilirlik derecesi ile, yani kişilerde istenilen davranış değişikliğini gerçekleştirebilme düzeyi ile belirlenebilir. Eğitimin niteliğini etkileyen çok çeşitli faktörler vardır. Bunlar öğretmen, yönetici, program, öğretmen-öğrenci ilişkisi, ortam ölçme ve değerlendirme vb. oluşturmaktadır (Tan, 1989, s. 134).

Eğitimin niteliği bakış açısı ile yola çıkıldığında: ezberci bir eğitim öğrencilerin yaratıcılık kabiliyetlerini engeller. Yaşam problemleri karşısında da bireyler yaratıcılığını kullanamaz, sorunların üstesinden gelemezler. Ergenlerde geleneksel eğitim anlayışı içinde anlaşılammaktan yakınmakta, kendilerine yararlı olmayan şeylerin öğretildiğini ileriye sürmektedirler. Okul eğitim-öğretim yuvasıdır. Bir yandan öğrencilere bilgi yüklenirken diğer yandan da yaşamla mücadele etmesi öğretilmeli, gerek okulla ,gerek aile, gerek arkadaş ve benlikle ilgili problemlerle karşılaşıldığında yardım edilmeli, ruh sağlığı korunmalıdır. Ne yazık ki, bu durumlar çocukta pek fazla ciddiye alınmamakta, ergenlik ve genç yetişkinlik yıllarında bireyin bağımsızlık ihtiyacı arttıkça, gelişim görevleri karmaşıktıkça çeşitli uyum güçlükleri ve ruhsal bozukluklar daha ciddi boyutlara ulaşmaktadır (Kılıççı 1989).

Gençliği çok çeşitli boyutlarda kriterlerle, bu arada yaşadığı ortama (köy, kent, gecekondü) öğrenim durumuna veya çalışan çalışmayan olarak gruplamak mümkündür. V. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonunda gençlik ve sorunları konusu bu gruplandırmalar çerçevesinde ele alınmıştır.

Komisyonunda sorunların;

- 12-14 zorunlu temel eğitim,

- 15-18 ortaöğretim,

- 19-22 yükseköğretim,

- 23-24 yükseköğretim sonrası olarak 4 grupta ele alınıp incelenmesi benimsenmiştir. Her grubun özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre hizmetlerin planlanıp yürütülmesi yararlı görülmüştür.

İlk defa, II. Beş Yıllık Kalkınma Planında (1967-1972), bu konularda araştırma öngörülmesine rağmen, bu yaklaşım ancak 15 yılda benimsenebilmiştir.

III. Beş Yıllık Kalkınma Planı, (1973-1977) –1974 Yılı Programı 1701/2’ de belirtilen ilke ve tedbirler konusunda gençlerin sorunlarının rehberlik hizmetleri ile çözümlenebileceğine ve rehberlik personeline ilişkin tedbirler dikkat çekicidir(Kılıç, 1988, s.34).

III. Beş Yıllık Kalkınma Planında, II. Beş Yıllık Kalkınma planında öngörülen çalışmaların gerçekleştirilemediği ve hizmetlerin yürütülemediği belirtilmiştir.

Bu plandaki İlkeler ve Tedbirlerin 8. maddesinde de: “Gençlik Sorunlarının köklerine inen bilimsel araştırmalar, üniversiteler ve Gençlik ve Spor Bakanlığınca yapılacak, bu araştırma sonuçlarına göre sorunların çözülmesi yönünde gerekli tedbirler alınacaktır.” ifadesi yer almıştır (Ataunal, 1994, s. 18).

Günümüzde bireylerden beklenen biçim ve davranış değişikliğini öğretim yoluyla sistematik bir şekilde gerçekleştirmekle yükümlü kurumların başında okul ve sorumlu kişilerin başında ise öğretmenler gelmektedir.

Araştırmada ele alınan, değerlendirme kapsamındaki “Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencileri” belli bir merkezi seçme sınavı ile belirlenen, toplumda “daha zeki ve seçilmiş” ortaöğretim gençliği olarak adlandırılan gruptur. Bu gruptan diğer ortaöğretim kurumlarından beklenenin üstünde performans arzu edilmektedir. Beklentilerin ve kazandıkları eğitim kurumunun farklılığı doğrultusunda bu gençlerin problemlerinin de farklı olacağı düşünülmektedir. Aydınlanma çabası içinde olan toplumumuzun “lokomotifi” sayılabilen bu öğrencilerimizin problemleri gelişim özelliklerinin yanı sıra, içinde buldukları sosyo-ekonomik ortamdan da kaynaklanabilir.

Problemlerini saptarken; ailelerinin ekonomik ve kültürel düzeyleri, okudukları okul türü, sınıf düzeyleri, yatılılık durumları ve cinsiyetleri gibi etkenler de dikkate alınmalıdır.

Yetişmekte olan “seçilmiş ve daha yetenekli” kabul edilen bu gençler gelişmelerinin en hızlı olduğu lise döneminde yaşlarına göre çeşitli problemler ve uyum güçlükleri ile daha sık karşılaşmaktadırlar. Gelecekte toplumda etkin rollerde görev alacaklarına inanılan gençlerin sorunlarını aşmalarında gerekecek yardımı sağlamak gerekmektedir. Bir de günümüzde başta ebeveynlerin ve eğitim kurumları arasındaki yarışmanın, henüz bunları tam anlamıyla kavrayamamış çocuklar üzerinde planlanması ve bunun çocuklarımız üzerindeki etkileri de göz önüne alındığında psikolojik hizmetlerin eğitimdeki vazgeçilmez önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır (Kepçeoğlu, 1986, s. 29-45).

Yüksek zihinsel potansiyeller uygun şekilde geliştirilip yönlendirilebilirse; verimli bireyler olarak ülkeye ve insanlığa önemli hizmetlerde bulunabilirler. Bu gerçekleştirilemezse, aile ve toplum için sorunlu bir grup haline dönüşmeleri olasılığı oldukça yüksek olabiliyor(Özer, 1997, s. 35).

Sınavla seçilen devlet lisesi öğrencileri içinde buldukları 14-18 yaş dahilinde “Ergenlik” grubu olarak adlandırılmaktadırlar.

Ergenlerin duygu, düşünce, tutum, davranış, eylem, amaç ve beklentileri üç başlık halinde toplanabilir. Bunlar;

1. Temel kişilik yapısı,
2. Gençlik çağına özgü psiko-sosyal özellikler,
3. Gencin yaşadığı çevrenin sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleridir.

Bu kişilik yapısı içinde yerini arama çabasında olan genç özdeşleşme, sorumluluk ve özerklik sorunlarına çözüm arar. Bu çözüm, gencin içinde yaşadığı kesimin özelliklerine göre değişir olur. Burada verilen üç kavram arasındaki dengesizlik, bireysel ve toplumsal problemlere neden olur (Yavuzer, 1981, s. 37).

Bu dönemdeki gençlerin; fiziksel gelişimi, karşı cinsle ilişkileri, yeni bir okul ortamına uyumu, benlik gelişimi, aile ilişkilerindeki değişimleri, meslek seçimi vb. konular ve durumlar belli başlı uğraşlarıdır. Ortaöğretim dönemindeki bu öğrencilerin sorunlarının çözümünde ise etkili bir psikolojik danışma ve rehberlik servisine ihtiyaç duyulmaktadır.

Psikolojik danışma ve rehberlikte, bireylere yardım ederken onları çeşitli yönleri ile tanıma, onların temel gereksinimlerini ve problemlerini ortaya çıkarma ve böylece onların kendi kendilerini tanımalarına yardımcı olmak esası vardır.

Bu nedenle öğrencilerin okul, aile, çevre ve kendi kişiliklerinden kaynaklanan problemleri saptanarak çözüme bağlanmalıdır. Bağlanmaz ise bu problemlerin birey düzeyindeki olumsuz etkileri giderek yoğunlaşır. Böylece bireyin problemleri zamanla aşırı kaygı ve üzüntü verecek boyutlara ulaşabileceğinden, bireyde anti-sosyal davranışlara bile neden olabilir.

Bu durumda olan bir birey ise doğal olarak savunma mekanizmalarına sığınmakta ve aslında kolayca çözebileceği problemler, çok daha karmaşık boyutlarda kişinin psikolojik sağlığını bozacak ağırlığa erişmektedir. Buradan hareketle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin her bireye dönük olarak düzenlenmesi ve bu hizmetlerin sürekli olması, bireysel problemlerin ileri psikolojik boyutlara ulaşmaması bakımından önemlidir (Kepçeoğlu, 1986, s. 123).

Okullarda öğrenci, kendi yeteneklerini, güçlü ve zayıf taraflarını, uyum sağlayacağı toplumun özelliklerini bilmek ve bu bilgilerin ışığı altında kendine en uygun kararları vermek zorundadır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, okullarda her bir öğrencinin kendini daha iyi tanımasına, genel ve özel yeteneklerini, ilgilerini keşfederek bunları daha çok geliştirmesine yardımcı eder (Tan, 1986, s. 92).

Bu sebeplerden dolayı K.Maraş şehir merkezindeki sınavla seçilen devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, ihtiyaçları ve üzüntülerini belirlemeyi

amaçlayan bir çalışma planlanmıştır ve bu araştırmada, öğrencilerin problemlerini etkileyebileceği düşünülen bazı değişkenlerin ne şekilde etkili oldukları da incelenmek istenmiştir.

Problem

K.Maraş şehir merkezinde sınavla öğrenci alan devlet liselerine devam eden öğrencilerin problemleri nelerdir ve bu problemlerin artması ya da azalması üzerinde değişik faktörlerin bir etkisi var mıdır?

Alt Problemler

Yukarıda belirtilen problemin daha ayrıntılı incelenmesi için araştırmada şu sorulara cevap aranmaktadır;

1. K.Maraş şehir merkezindeki sınavla öğrenci alan devlet liselerinde öğrenim gören öğrencilerin genel olarak problemleri nelerdir? Öğrencilerin problemleri, problem alanlarına göre bir fark göstermekte midir?
2. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, cinsiyetlerine göre fark göstermekte midir?
3. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, halen devam ettikleri okul türüne göre fark göstermekte midir?

4. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, halen devam ettikleri sınıf düzeyine göre fark göstermekte midir?
5. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, yatılı olup olmadıklarına göre fark göstermekte midir?
6. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri annelerinin öğrenim durumuna göre fark göstermekte midir?
7. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri babalarının öğrenim durumuna göre fark göstermekte midir?
8. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, ailelerinin gelir düzeyine göre fark göstermekte midir?

Denenceler

Problem ve alt problemlere bağlı olarak bu araştırmada incelenmesi uygun görülen denenceler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

1. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri; diğer problem alanlarına göre okul ve gelecekteki iş ve meslek yaşamı alanında daha fazladır.
2. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında, kız öğrencilerin problemleri erkek öğrencilerin problemlerinden daha fazladır.

3. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri halen devam ettikleri okul türüne göre karşılaştırıldığında meslek lisesi öğrencileri daha problemlidir.
4. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, sınıf düzeylerine göre karşılaştırıldığında Lise 3. sınıf öğrencileri diğer sınıflara oranla daha problemlidir.
5. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri yatılı olup-olmama durumlarına göre karşılaştırıldığında yatılı olanlar, olmayanlara göre daha problemlidir.
6. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, annelerinin öğrenim durumlarına göre karşılaştırıldığında annelerinin öğrenim durumu düşük olanlar, annelerinin öğrenim durumlarına orta ve yüksek olanlara göre daha problemlidir.
7. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, babalarının öğrenim durumuna göre karşılaştırıldığında babalarının öğrenim durumu düşük olanlar, babalarının öğrenim durumu orta ve yüksek olanlara göre daha problemlidir.
8. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, ailesinin gelir düzeyine göre karşılaştırıldığında ailesinin gelir düzeyi düşük olan öğrenciler, ailesinin gelir düzeyi orta ve yüksek olanlara göre daha problemlidir.

Sayıtlar

Araştırmanın sayıtları aşağıda belirtilmiştir:

1. Her öğrencinin değişik problem alanlarına ilişkin farklı problem düzeyleri vardır.
2. Öğrencilerin problemleri, Problem Tarama Envanteri kullanılarak ortaya çıkarılabilir.
3. Araştırmanın yöntemi ve çözümleme teknikleri, araştırmanın amacına, konusuna ve çözümüne uygundur.

Sınırlılıklar

Araştırmadaki sınırlılıklar aşağıda belirtilmiştir:

1. Araştırmanın evreni 1999-2000 öğretim yılında K.Maraş şehir merkezinde sınavla öğrenci alan devlet liselerine devam eden öğrencilerle sınırlıdır.
2. Öğrencilerin problemlerini etkilemesi düşünülen faktörler sadece "Öğrenci Kişisel Bilgi Formu" içinde yer alan değişkenlerle sınırlıdır.

Tanımlar

Bu bölümde araştırmada bahsedilen bazı temel kavramların tanımları verilmiştir.

Sınavla öğrenci alan devlet lisesi: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak ilköğretimden sonra merkezi sınav sistemi ile öğrenci alan lise ve dengi okuldur.

Problem: Öğrencilerin, kendilerine uygulanan "Problem Tarama Envanteri"nde belirttikleri veya yazılı olarak ifade ettikleri, dertleri, olumsuzlukları, üzüntüleri, ihtiyaçları ve tüm Őikayetleri olarak kabul edilmektedir. Çünkü davranışlar üzerinde en çok etkili olan böylece gelişimi engelleyen olumsuzluklar öğrencilerin sorunlarıdır (Baymur, 1961, s. 3).

Anne Baba Öğrenim Durumu: Bu araştırmada okur yazar değilden, ortaokul mezunu olan anne babalara kadar olan kısmın öğrenim durumu düşük, lise mezunu olanların öğrenim durumu orta, liseden sonraki yükseköğretimlerden birini bitirenlerin öğrenim durumu yüksek kabul edilmiştir.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Bu araştırma ile sınavla öğrenci alan devlet liselerindeki öğrencilerin problemlerini, kaygı ve üzüntülerini, gereksinimlerini ortaya çıkarmak ve bunların giderilmesi için yapılması gerekenleri ve çözüm önerilerini belirlemek amaçlanmaktadır.

Çeşitli sosyo-ekonomik ve kültürel çevrelerden gelen ve çok çeşitli yetenek, ilgi ve kişilik yapılarına sahip olan öğrencilerin ihtiyaç ve problemleri de kendine özgüdür. Günümüzde okul, çeşitli problem ve ihtiyaçlara sahip olan öğrencilerin uyum sağlamalarına yardım etmek zorundadır. Bu yardımı sağlamak için de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden yararlanmak zorundadır (Tan, 1986, s. 89).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, çeşitli teknikler kullanarak öğrencilere psikolojik yardım sağlar. Problem tarama listesi de öğrencilerin problemlerini ve üzüntülerini saptamak için kullanılan rehberlik tekniklerinden biridir.

Özellikle okullarda, öğrencilerin problemlerini belirleyerek onların psikolojik danışma ihtiyacını ortaya çıkarmada ve buna göre tüm okulun

rehberlik ve psikolojik danışma programını daha gerçekçi olarak hazırlamada, öğrencilerin problemlerinin belirlenmesi gerekir (Kepçeoğlu, 1986, s. 145).

Toplumumuzun nitelikli ve başarılı öğretim kesimini oluşturan sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin de problemlerinin olabileceği gerçeği bu çalışmayı zorunlu kılmaktadır. Kendilerinin ifade ettikleri problemlerinin ve ihtiyaçlarının varlığının fark edilmesi ve üzerinde durulmasıyla var olan başarı düzeyleri daha üstlere doğru çekilecektir.

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık faaliyetlerinin ve oluşturulacak programlarının standart olamayacağı, kurumlara ve faaliyet alanlarına göre değişmesi gerektiği ortama-ihtiyaca en uygun faaliyetin yapılması zorunluluğu (Kepçeoğlu, 1986, s. 72) da bilinen bir gerçektir. Bu araştırma; sınavla seçilen öğrencilerin problemleri üzerinde yapılan araştırmaların azlığı ve bu çocuklara verilmesi gereken önemin altını çizmek amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırmanın sonuçlarının sınavla öğrenci alan devlet liselerindeki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine bazı katkılar getirmesi beklenmektedir. Öğrencilerin problemleri ve gereksinimleri ile ilgili okul yöneticileri, öğretmenleri, velileri ve ilgilileri bilgilendirerek öğrencilere daha gerçekçi yaklaşımlarını sağlayarak çocuklarımızın başarılarını artırmak amaçlanmaktadır.

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde öğrenci problemlerini belirlemeye yönelik olarak yurt dışında ve Türkiye’de yapılan araştırmalar ve çalışmalar kronolojik sıraya göre özetlenerek verilmiştir.

Öğrenci Problemleri ile İlgili Yurt Dışında Yapılan

Bazı Araştırmalar

Mooney ve Arnold (1943), Amerika Birleşik Devletleri’nde lise öğrencilerinin problemleri konusunda yaptıkları araştırmada, öğrencilerin en çok problemlili oldukları alandan, en az problemlili oldukları alana doğru yaptıkları sıralamada;

1. Gelecekle ilgili problemler,
2. İş bulma ve ekonomik yaşam ile ilgili problemler
3. Okul ile ilgili problemler
4. Sosyal etkinlik ve eğlence ile ilgili problemler
5. Sağlık ile ilgili problemler
6. Öğretim metotları ile ilgili problemler
7. Başkaları ile ilişki kurmaya ait problemler

8. Aile ile ilgili problemler

9. Karşı cinsle ilgili problemler

10. Din ve ahlâkla ilgili problemler, şeklinde bir sıralama verilmiştir (Akt. Eşrefi, 1982, s. 10).

Landis ve Stone 1952 yılında 4310 lise öğrencisi üzerinde 250 maddeden oluşan problem tarama listesi kullanarak problemleri 7 uyum alanı şeklinde gruplamış ve demokratik, orta ve otoriter tutumdaki ailelerden gelen kız ve erkek çocuklar tarafından işaretlenen problem sayılarını karşılaştırmıştır. Araştırmada, problem alanları; aile, kişilik, sosyal ilişkiler, kız-erkek ilişkileri, okul, meslek, moral ve din konularını kapsamaktadır. Sonuç olarak, tüm problem alanlarında en fazla problem işaretleyenlerin otoriter ailelerden gelen öğrenciler olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu araştırmanın sonucu, kararların hep birlikte alındığı demokratik ailelerdeki çalışmanın otoriter ailelerdeki çatışmadan daha az olduğunu ortaya koymuştur (Akt., Oskay, 1981).

Remmers ve Diğerleri, 1953 yılında Amerika'da yayınladıkları çalışmada S.R.A Youth Inventory'yi kullanarak lise öğrencilerinin problemlerini incelemiş ve öğrencilerin en çok problemlili oldukları alandan en az problemlili oldukları alandan en az problemlili oldukları alana doğru bir sıralanışta;

1. Gelecekle ilgili problemler,

2. Arkadaş hayatı ile ilgili problemler,

3. İç hayat ile ilgili problemler,
4. Okul ile ilgili problemler,
5. Sağlık ile ilgili problemler,
6. Ev ve aile ile ilgili problemler, gibi bir sıralanış elde etmişler (Akt., Eşrefi, 1982, s. 10).

Holman tarafından 1955'te Amerika Birleşik Devletleri'nde 16-18 yaşları arasında bulunan öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada, öğrenciler yardıma gereksinim duydukları problemlerini sırası ile;

1. Okulla ilgili problemler,
2. Ana-baba ile ilgili problemler,
3. Mesleksel planlarla ilgili problemler,
4. Kız-erkek ilişkileri ile ilgili problemler,
5. Para ve iş konusundaki problemler, şeklinde bir sıralanış elde edilmiştir (Akt., Patterson, 1962, s. 222).

Yine Holman tarafından aynı yılda yapılan bir çalışmada öğrencilere çeşitli problem alanlarını içeren bir liste sunulmuş, öğrencilerin bu problem alanlarından hangileriyle ilgili olarak gönüllü görüşmeyi kabul edip etmedikleri sorulmuş ve öğrencilerin görüşmeyi, kabul ettiği alanlar en çoktan ez aza doğru;

1. Mesleksel ve eğitsel alanlarla ilgili problemler,
2. Fiziksel görünüşle ilgili problemler,
3. Kız-erkek ilişkileri ile ilgili problemler,
4. Para ve iş konusundaki problemler,
5. Ana-baba ile ilgili problemler, gibi bir sıralamış elde edilmiştir (Akt., Patterson, 1962, s. 223).

L.D Crow ve A.D Crow ise 1956 yılında 10-20 yaşları arasındaki gençlere ev ve aile hayatları ile ilgili problemleri üzerinde yaptıkları çalışmada; öğrenciler ana-babalarının kendilerine çocuk muamelesi yaptıklarını, yaşitlarını ana-babalarıyla paylaşamadıklarını, kararlarında ailelerinin etkisinin çok olduğunu ve ana-babalarının hep haklıymış gibi davranması konusunda problemleri belirtmişlerdir (Akt., Şemin, 1984, s. 159-160).

L. Cole'de 1970'de on binden fazla liseli öğrenciyi kapsayan ve pek çok araştırmadan derlenmiş olan kaygıları bir listede vermiştir. Oldukça uzun olan bu kaygılar listesinde öğrencilerin %25'inden fazlasının belirttiği kaygı konuları şöyle özetlenebilir: Sağlık ile ilgili kaygılar, kişilik ile ilgili kaygılar, aile ve ev ile ilgili kaygılar, kız-erkek arkadaşlığı ile ilgili kaygılar, din ve ahlak konularındaki kaygılar, okul ile ilgili kaygılar, meslek seçimi ile ilgili kaygılar (Akt., Yörükoğlu, 1988, s. 33).

Masterson ve arkadaşlarının 1967'de 12-18 yaşlarındaki 101 kız ve erkek genç hasta ile hiç ruh hekimine başvurmamış aynı sayıda ve aynı toplumsal çevreden gelen denekleri karşılaştırmaları sonucunda elde ettikleri bulgularda sağlıklı gençlerin; ana-babalı evlerden geldikleri, gençlere karşı tutumun benimseyici ve tutarlı olduğu, evdeki tartışmaların daha çok giyim, kuşam, harçlık, eve giriş çıkış saatleri ve arkadaşlık gibi konulardan çıktığı görülmüştür. Hasta gençlerin ailelerinde ise, ana-baba'dan birbirinin ayrı yaşadığı, bir arada oturanlarında ilişkilerinin bozuk olduğu, gence karşı ana-baba tutumları ya baskıcı ve soğuk yada tersine aşırı koruyucudur. Tartışmalar ve çatışma, günlük konulardan ayrı ve daha ciddi nedenlerden çıkmaktadır (Akt., Yörükoğlu, 1988, s. 117).

Kinloch (1970), üniversite 1. sınıf öğrencilerinin lisede buldukları sırada, evde anne-babaları ile aralarında geçmiş olan çatışmaları inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırmada ele alınan çatışma yaratabilecek temel problem alanları;

1. Kız-erkek arkadaşlığı ve sosyal yaşam,
2. Aile normları,
3. Okul ile ilgili çatışmalar,
4. Dinsel inanış ve felsefi düşünceler,
5. Aile içinde bireylerin birbirleri ile olan çatışmaları.

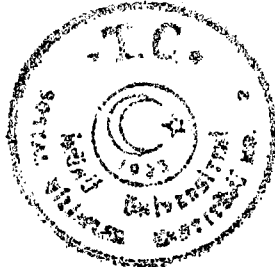
Araştırma sonucunda çatışmanın, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, bireyin cinsiyeti ve anne-baba ile çocuk arasındaki kuşaklar arası sosyo-kültürel farklılıklarla ilişkili olduğu saptanmıştır (Akt., Karahan, 1990, s. 22).

P. Dauphinais, T.W. 1980'de Amerikalı Kızılderili öğrencilerin problemleri üzerinde yaptığı araştırmasına, deneme grubu olarak 150 Amerikan Kızılderili ve kontrol grubu olarak 50 Kızılderili olmayan lise 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin problemlerini incelemiş ve şu sonuçları elde etmiştir; Kızılderili öğrencilerin önem sırasına göre en belirgin problemleri;

1. Kişisel problemler,
2. Gelecekle ilgili planlarda aksamalar,
3. İş problemleri,

olarak görülmüştür. Deneme grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencileri daha çok problemler bulmuştur ($P < .01$). Kontrol grubunun problemleri daha çok ekonomik ve çeşitli alanlarda kendilerini bunalımda hissettikleri ile ilgilidir (Akt., Eşrefi, 1982, s. 11).

Eşrefi, 1982 yılında İran-Khoy kentinde yaptığı problem tarama araştırmasında, kentte bulunan liselerin 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında okuyan toplam 852 öğrenciye 165 maddeden oluşan bir problem tarama listesi uygulamıştır.

Araştırma sonucunda, öğrencilerin en çok problemleri oldukları alandan, en az problemleri oldukları alana doğru yapılan sıralamada,

1. Gelecekteki iş ve öğrenim yaşamı ile ilgili problemler,
2. Okul yaşamı ile ilgili problemler,
3. Başkaları ile ilişki kurma ile ilgili problemler,
4. Bireyin iç dünyası ile ilgili problemler,
5. Ev ve aile yaşamı ile ilgili problemler,
6. Sağlık ile ilgili problemler gibi bir sıralama elde edilmiştir.

Eşrefi, araştırmasının sonuçlarını Türkiye’de lise öğrencileri üzerinde yapılan problem tarama çalışmalarının sonuçları ile karşılaştırdığında, öğrencilerin en çok problemleri oldukları alandan en az problemleri oldukları alana doğru yapılan sıralamada her iki ülkede de aynı sıranın izlendiğini saptamıştır. Yine aynı konuda Amerika Birleşik Devletleri’nde yapılan araştırmaların sonuçları ele alındığında İran, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri lise öğrencilerini, gelecek ile ilgili problemlerin diğer problem alanlarına oranla daha fazla kaygılandığını saptamıştır (Eşrefi, 1982, s. 18-117).

Yurtdışında yapılan araştırmalara genel olarak bakıldığında, Eşref’inde bahsettiği gibi öğrenci problemlerinin gelecekle ilgili problem alanında daha fazla yoğunlaştığı görülmektedir. Bunu okulla ilgili problemler takip etmektedir.

Öğrenci Problemleri ile İlgili Ülkemizde Yapılan Bazı Araştırmalar

Ülkemizde ortaöğretim gençliği ve lise öğrencilerinin problemleri ile ilgili yapılan araştırmalar oldukça yetersizdir. Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problem durumlarını inceleme düzeyinde ise neredeyse yok denecek durumdadır.

Baymur, 1959 yılında ülkemiz genelinde yaptığı “Lise ve Dengi Okullara Devam Eden Öğrencilerin Problemleri” konusundaki problem tarama araştırmasında, 1621 öğrenciden elde edilen verileri değerlendirmiştir. Araştırmada kullanılan Problem Tarama Envanteri, toplam 246 problem maddesini kapsamaktadır. Öğrencilerin en çok problemlili oldukları alandan, en az problemlili oldukları alana doğru yapılan sıralamada;

1. Gelecek ve okul ile ilgili problemler,
2. Bireyin iç dünyası ile ilgili problemler,
3. Ev ve aile yaşamı ile ilgili problemler,
4. Sağlık ve bedensel gelişim ile ilgili problemler, gibi bir sıralama elde etmiştir.

Kepçeoğlu, 1969 yılında “Ankara Şehir Ortaokullarına Devam Eden Öğrencilerin Problemleri” konusunda bir araştırma yapmıştır. Bu problem

tarama araştırmasında farklı sosyo-ekonomik ve kültürel çevrelerden olmak üzere toplam 1150 öğrenciye serbest yazılı anlatım yolu ile problemleri yazdırılmıştır. Araştırmada 208 problem maddesi listelenmiştir. Öğrencilerin en çok problemleri oldukları alandan, en az problemleri oldukları alana doğru yapılan sıralamada;

1. Okul ile ilgili problemler,
2. Gelecekte öğrenim ve iş yaşamı ile ilgili problemler,
3. Ev ve aile yaşamı ile ilgili problemler,
4. Sağlık ve bedensel gelişim ile ilgili problemler,
5. Kız ve erkek arkadaşlık yaşamı ile ilgili problemler,
6. Bireyin kendi iç dünyası ile ilgili problemler,
7. Başkaları ile ilişki kurma ile ilgili problemler gibi bir sıralama elde edilmiştir.

Altıntaş 1980'deki "Ortaokul Öğrencilerinin Problemleri" konulu araştırmasını Mimar Kemal Lisesi orta kısmında 509 erkek ve 546 kız öğrenci olmak üzere 1073 öğrenci üzerinde uygulamıştır. Araştırmada öğrencilerin problemlerini, cinsiyet ayrımı ve sınıf düzeylerine göre değerlendirmiştir. Değerlendirme sonucu şunları bulmuştur; cinsiyete göre en çok orta 1. sınıflar, daha sonra orta 2. sınıflar ve orta 3. sınıflar problemlidir. Öğrencilerin problem alanlarındaki durumunda ise, çoktan aza doğru şöyle bir sonuç çıkmıştır: Okul ve öğretmenlerle ilgili problemler, gelecekle ilgili problemler,

duygusal hayatla ilgili problemler, aile ile ilgili problemler ve sağlıkla ilgili problemler, çıkmıştır.

Demetoğlu 1980’de “Lise Öğrencilerinin Problemleri” konulu araştırmasında Mimar Kemal Lisesi’nin toplam 831 öğrencisine Problem Tarama Listesi L Takımı, kullanarak öğrencilerin problemlili oldukları alanları en çok problemlili alandan, en az problemlili olduğu alana göre sıralanışta: Okulla ilgili problemler, gelecekle ilgili problemler, duygusal hayatla ilgili problemler, aile ile ilgili problemler, şeklinde bir sıralanış elde etmiştir.

Şerifi, 1985 yılında grupla psikolojik danışmanın lise öğrencilerinin problemleri ve benlik tasarımlarına olan etkisini araştırma amacı ile Ankara Bahçelievler Deneme Lisesi 2. sınıfta okuyan 32 öğrenci üzerinde 12 hafta süre ile haftada bir kez (2 saat) grupla psikolojik danışma oturumu yapmıştır. Grupla psikolojik danışmanın başlangıcında ve bitişinde Benlik Tasarımı Envanteri ve Problem Tarama Envanteri uygulanmış olup, öğrencilerin her iki envanterden aldıkları ön test ve son test puan ortalamaları, t-testi tekniği uygulanarak karşılaştırılmıştır.

Araştırma sonucunda, grupla psikolojik danışma sonrasında araştırmaya katılan öğrencilerin okul yaşamı, gelecekteki iş ve öğrenim yaşamı ve kişisel alanlardaki problemlerinde önemli bir azalma olduğu saptanmıştır. Buna karşı,

arkadaşlık ile sağlık ve aile ile ilgili problemlerdeki azalmaların istatistiksel olarak önemli bulunmadığı belirlenmiştir.

Gökçe ve diğerleri 1984 yılında ortaöğretim ikinci basamağındaki 15-18 yaş arası öğrencilerin beklenti ve sorunlarını ortaya koyma amacı ile Türkiye çapında bir araştırma yapmışlardır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel konularda çeşitli soruları içeren 117 maddelik bir envanter, Türkiye çapında 10.860 öğrenciye uygulanmıştır.

Bu araştırmanın bulguları 4 grup halinde değerlendirilmiştir:

1. Ortaöğretimdeki öğrencilerin nitelikleri, aile ilişkileri, aile yapısı ve arkadaşlık ilişkileri,
2. Öğrencilerin başarı kavramına yaklaşımı ve bu çerçevede okulun konumu, okul başarısı, öğrencilerin öğretim programı ve ders kitaplarına yaklaşımı,
3. Öğrencilerin davranış, tutum ve beklentileri, cinsel gelişimi, mesleki beklenti ve umutlar, gelecek hakkındaki düşünceler,
4. Öğrencilerin özgür zaman alışkanlıkları sorunlarına yaklaşımı ve devletten bekledikleri hizmetler.

Araştırma bulgularına göre, ortaöğretimdeki gençler gelecek için endişelerini üniversiteye girememe, işsizlik ve meslek edinmedeki güçlükler

konularında toplamaktadırlar. Aynı zamanda, hem okul içi hem de toplumdaki eğlence ve spor olanaklarıyla, rehberlik hizmetlerinin çok sınırlı ve yetersiz olduğu saptanmıştır.

Şerifi 1985 yılında yaptığı araştırmada grupta psikolojik danışmanın lise öğrencilerinin çeşitli alanlardaki problemlerini azaltmada etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin karşılaştıkları problemlerin bu araştırmadaki sınırlar dışına taşma olasılığının mevcut olabileceği düşünülmüş ve psikolojik danışmanın, öğrencilerin karşılaştığı diğer problemleri, örneğin cinsel, sosyal, kişiler arası ilişkiler ve benzeri problemleri azaltmada da etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmada ulaşılan genel bir sonuç da, grupta psikolojik danışmanın problemleri azaltıcı etkisinin yanı sıra, lise öğrencilerinin benlik tasarımlarında pozitif yönde değişim sağladığı şeklindedir.

Doğan 1983 yılında yaptığı araştırmada lise son sınıf öğrencilerinin sorunları ve kendileri hakkında en çok kime açıldıklarını incelemiş ve şu bulguları elde etmiştir: Öğrencilerin, sırasıyla büyük çoğunluğu, annelerine rahatça açılmakta, bunu kız arkadaş, baba, erkek arkadaş ve eğitim uzmanı izlemektedir.

Yılmaz 1990 yılında yaptığı araştırmada lise ve dengi öğrencilerinin kişisel, sosyal uyum düzeylerini, öğrencilerin gittikleri okullar, sınıf düzeyleri, cinsiyetleri, kardeş sayıları, akademik başarıları, anne ve babalarının sağ olup olmaması, yaşadıkları yerleşim birimleri, ailelerinin ekonomik ve eğitim düzeyleri, aile yapısı ve baba mesleği gibi değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmada elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, eğitim düzeyi yetersiz, ekonomik düzeyi düşük, yetersiz kültürel çevrelerde yetişen çocukların uyum düzeylerinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Karahan 1990 yılında lise öğrencilerinin problemlerini etkileyen faktörleri araştırmak amacı ile Samsun şehir merkezinde bulunan 1., 2., ve 3. sınıflarda okuyan toplam 481 öğrenciye yeniden geliştirilen Problem Tarama Listesi uygulamıştır.

İnceleme konusu yapılan bağımsız değişkenlerden cinsiyet, okul başarısı, ailenin tutumu ve baba mesleği gibi değişkenlerde öğrenci problemleri arasında önemli sayılabilecek düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır.

Ancak anne ve baba öğrenim düzeyi, ailede bulunan çocuk sayısı, ailenin gelir düzeyi ve sınıf düzeyi gibi değişkenlerle, öğrenci problemleri arasında önemli sayılabilecek düzeyde ilişki bulunmadığı saptanmıştır.

Problem alanları arasında önemli yoğunluk farkları belirmiştir. Öğrencilerin problemlerinin okul ve gelecek ile ilgili alanlarda daha yoğun olduğu saptanmıştır.

Buradan çeşitli problem alanlarında değişik yoğunluklarda dağılım gösteren öğrenci problemlerinin, onların gelişimini geniş ölçüde etkilemekte olduğu sonucuna varılmıştır.

Işık 1993 yılında yaptığı araştırmasında 1991-1992 öğretim yılında Malatya Fen Lisesi 1., 2., 3. sınıflarından toplam 224 öğrencinin problem durumlarını ve bunlara etki eden faktörleri araştırmıştır. Çalışmasında “Problem Tarama Envanteri L Formu”nu yeniden gözden geçirip, düzenleyerek kullanmıştır. Araştırmada problem durumlarını etkilediği varsayılan bağımsız değişkenler hakkında bilgi toplamak amacıyla da araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğrenci Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Öğrencilerin problemlerinin en çok okul alanında yoğunlaştığı ve sonra sırası ile: Meslek iş ve gelecek, başkaları ile ilişkiler, sağlık ve beden gelişimi, kişilik benlik ve iç hayat, kız-erkek arkadaşlığı ile ev ve aile alanları şeklinde tespit edilmiştir.

Cinsiyet, yatılılık, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi gibi bağımsız değişkenlerin problem durumu üzerinde önemli bir etkisi olmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin devam ettikleri sınıf düzeylerinin ise problem durumu üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmüştür. Lise 2. sınıf öğrencileri en problemlili grup olarak bulunmuştur.

Eren (1994), araştırmasında Ankara ili sınırları içerisinde her sınıf düzeyinde okumakta olan toplam 255 öğrencinin sınıf, cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, ebeveyn durumu, anne baba eğitim düzeyine ilişkin özelliklerin yalnızlık düzeyleri ve psikolojik ihtiyaçlar üzerinde ki etkilerini incelemiştir. Buna ek olarak, yalnızlık düzeyi farklı olan iki grubun psikolojik ihtiyaçlarında incelenmiştir. Bulgularda, sınıf, cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, ebeveyn durumu, anne baba eğitim düzeyinin yalnızlık üzerindeki etkilerinin önemli olmadığı görülmüştür. Diğer taraftan , sınıf, cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, ebeveyn durumu, anne baba eğitim düzeyinin farklı oluşuna göre psikolojik ihtiyaçlardada kısmen farklılık olduğu bulunmuştur.

Özben (1995), çalışmasında öğrencilerin akademik başarısını olumsuz yönde etkileyen faktörleri İzmir liselerinde okuyan 333 öğrenci üzerinde incelemiştir. Veri toplama aracı olarak bilgi formu geliştirmiş ve uygulamıştır. Araştırmanın temel amacı, öğrenci başarısının olumsuz etmenlerini incelemek ve sonra bu etmenlerin olumsuz etkilerini giderebilecek bazı öneriler sunmaktır.

Sonuçta; derse yetersiz katılım, öğretmenin yöntemindeki hatalar, öğrenmeye desteğin yetersizliği, temel bilgi yokluğu ve öğrenme ortamının olumsuz koşulları gibi bazı etmenler araştırmaya katılan öğrenciler tarafından başarısızlığın en önemli nedeni olarak ifade edilmiştir.

Yurt içinde yapılan araştırmalara genel olarak bakıldığında , yurt dışındakilerle benzer sonuçlara rastlanmıştır. Meslek iş ve gelecek ile ve okulla ilgili problem alanlarında yoğunlaştığı saptanmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile bunların güvenilirlik ve geçerlik çalışması, verilerin toplanması için izlenen yol ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel işlemler açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli mevcut durumu ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel ve taramaya yönelik bir modeldir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 1999-2000 öğretim yılında K.Maraş şehir merkezinde sınavla öğrenci alan devlet liselerinde hazırlık, lise 1., lise 2. ve lise 3. sınıflarda okuyan toplam 2614 öğrenciyi kapsamaktadır. Evreni oluşturan öğrencilerin dağılımı TABLO 1’de verilmiştir.

Bu araştırmada örneklem şu şekilde belirlenmiştir: bunun için önce, şehir merkezinde bulunan sınavla öğrenci alan devlet liseleri yaptıkları eğitim türüne göre gruplandırılmıştır; sonra bu gruplamaya göre her okul türünden bir okul

örnekleme dahil edilmiştir. Örnekleme dahil edilen 5 okulun her sınıf düzeyinde tamamına yakınına uygulama yapılmış, cevaplayanlar içerisinde farklı nedenlerle (isimsiz kağıtlar, kişisel bilgi formuna yeterli cevap vermeyenler, hepsine işaret koyanlar, yada hiçbirini işaretlemeyenler) bazıları geçersiz sayılmış, geri kalanlar değerlendirmeye alınmıştır. Değerlendirmeye alınanlar örnekleme oluşturmuş olup, örnekleme katılan öğrencilerin dağılımı ise TABLO 2’de verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırma için gerekli bilgiler, doğrudan doğruya örnekleme giren öğrencilerin kendilerinden toplanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni olan öğrenci problemlerinin saptanması için araştırmacı tarafından yeniden geliştirilen “Problem Tarama Listesi” kullanılmıştır.

Araştırmada bağımsız değişkenler olarak ele alınan cinsiyet, sınıf, yatılılık durumu, anne-baba öğrenim durumu, ailenin ekonomik düzeyi, okul türü gibi değişkenler hakkındaki bilgilerin toplanması için ise “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

TABLO I**Evreni Oluşturan Öğrenci Dağılımı**

Sınıf-Cinsiyet Okul	Hazırlık		Lise 1. SINIF		Lise 2. SINIF		Lise 3. SINIF		TOPLAM		
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	T
Süleyman Demirel Fen Lisesi	-	-	58	37	42	29	46	29	146	95	241
Anadolu Öğretmen Lisesi	2	71	-	100	-	84	-	78	2	333	335
Kadriye Çalık Anadolu Lisesi	39	32	161	94	46	35	49	29	295	190	485
Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi	70	42	148	106	64	50	42	26	324	224	548
Anadolu Tekstil Meslek Lisesi	-	-	-	40	-	53	-	59		152	152
Anadolu İmam- Hatip Lisesi	58	20	21	46	12	17	-	21	91	104	195
Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	22	4	27	1	46	9	42	10	137	24	161
Anadolu Teknik Lisesi	29	7	37	8	44	3	41	5	151	23	174
Anadolu Kız Meslek Lisesi	-	18	-	7	-	16	-	19		60	60
Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	45	27	48	18	33	30	30	32	156	107	263
TOPLAM	263	223	500	457	287	326	250	308	1302	1312	2614

TABLO 2**Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Genel****Dağılımı**

Sınıf-Cinsiyet	Hazırlık		Lise 1. SINIF		Lise 2. SINIF		Lise 3. SINIF		TOPLAM		
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	T
Okul											
Anadolu Öğretmen Lisesi	2	67		47		65		60	2	239	241
Süleyman Demirel Fen Lisesi			36	25	33	21	24	27	93	73	166
Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi	21	12	25	19	21	15	19	17	86	63	149
Anadolu Teknik Lisesi	22	7	26	8	27	2	25	6	100	23	123
Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	24	20	25	7	19	18	21	21	89	66	155
TOPLAM	69	106	112	106	100	121	89	131	370	464	834

TABLO 3**Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Devam Ettikleri Okullara Göre Sayısal Dağılımı**

OKULLAR	Sayı	%
ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ	241	28.89
SÜLEYMAN DEMİREL FEN LİSESİ	166	19.90
ANADOLU TİCARET MESLEK LİSESİ	155	18.59
ÇUKUROVA ELEKTRİK ANADOLU LİSESİ	149	17.87
ANADOLU TEKNİK MESLEK LİSESİ	123	14.75
TOPLAM	834	100

Tablo-3'te görüldüğü gibi, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin 241'i (% 28.89) Anadolu Öğretmen Lisesi, 166'sı (% 19.90) Süleyman Demirel Fen Lisesi 155'i (% 18.59) Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, 149'u (% 17.87) Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi, 123'ü (% 14.75) Anadolu Teknik Meslek lisesine devam etmektedir.

TABLO-4

**Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Sınıflarına Göre Sayısal
Dağılımı**

SINIFLAR	Sayı	%
HAZIRLIK	174	20.87
LİSE 1	219	26.26
LİSE 2	221	26.49
LİSE 3	220	26.38
Toplam	834	100

Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan öğrencilerin 174'ü (%20.87) hazırlıkta, 219'u (% 26.26) lise 1. sınıfta, 221'i (% 26.49) lise 2. sınıfta, 220'si (% 26.38) lise 3. sınıfta öğrenim görmektedir.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin cinsiyetlerine göre sayısal dağılımı ise Tablo-5'te verilmiştir.

Tablo-5

Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı

CİNSİYET	Sayı	%
KIZ	462	55.40
ERKEK	372	44.60
TOPLAM	834	100

Tablo-5'te görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan öğrencilerin 372'si(% 44.60) erkek, 462'si (% 55.40) kız öğrencidir.

Tablo-6

Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerinin Yatılı/Gündüzlü Sayısal Dağılımı

YATILI OLMA DURUMU	Sayı	%
GÜNDÜZLÜ	313	37.52
YATILI	521	62.48
TOPLAM	834	100

Tablo-6’da görüldüğü gibi, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin 313’ü (% 37.52) gündüzlü , 521’i (% 62.48) yatılı olarak öğrenim görmektedir.

Tablo-7

Problem Tarama Envanterini Oluşturan Problem Alanları ve Problem Maddelerinin Alanlara İlişkin Dağılımı

SIRA	PROBLEM ALANLARI	PROBLEM ALANI SORU ARALIĞI	MADDE SAYISI
1	Sağlık ve Beden Gelişimi	0-20	20
2	Okul	21-70	50
3	Ev ve Aile	71-90	20
4	Başkaları ile İlişkiler	91-110	20
5	Kız - Erkek Arkadaşlığı	111-130	20
6	Kişilik, Benlik ve İç Hayat	131-170	40
7	Meslek, İş ve Gelecek	171-190	20
	TOPLAM	190	190

I. Problem Tarama Envanteri L Formu

Araştırmada, öğrencilerin değişik alanlara ilişkin problemlerini belirlemek amacıyla, Baymur tarafından 1959 yılında ülkemizdeki ortaöğretim öğrencileri için geliştirilen ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından R.A.M’ce ortaöğretim kurumlarına yönelik kullanılan “Problem Tarama Envanteri L Formu” kullanılmıştır.

Bu envanterde, 7 alt problem alanı ile ilgili olarak toplam 233 problem maddesi bulunmaktadır. Bu maddelerin her biri bir problem durumunu ifade eden birer cümleden ibarettir. Envanter araştırmacı tarafından Sınavla Öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemlerini belirlemeye yönelik olarak bir ön çalışma ile yeniden düzenlenip güncelleştirilmiştir. Yapılan işlemler aşağıda belirtilmiştir.

A. Problem Tarama Envanterinin Güncelleştirilmesi: Veri toplama araçlarından biri olan Problem Tarama Envanterinin güncelleştirilmesi değişik zorunluluklardan kaynaklanmıştır. Birincisi: Mevcut envanterin güncelleştirilmesinden bu yana geçen zaman sürecinde ortaöğretimde okuyan öğrencilerin problemlerinde bazı değişimlerin olmuş olabileceği gerçeğidir. İkinci zorunluluk ise; araştırmamızın kapsadığı sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin kendine özgü ve okul ortamlarının ayırıcı özelliklerinden dolayı kaynaklanan değişik problemlerinin de olabileceği gerçeğidir.

İfade edilen amaçlar doğrultusunda güncelleştirilen Problem Tarama Envanteri şu aşamalardan geçirilmiştir:

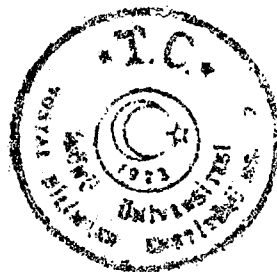
1. 1999-2000 öğretim yılında K.Maraş ili sınavla öğrenci alan devlet liselerinde Haz, lise I, II ve III. sınıflarda öğrenime devam edip, evreni yansıtabilecek şekilde seçilen 95 kişilik öğrenci grubuna Problem Tarama Envanterindeki problem alanlarını kapsayan (sağlık, okul, ev ve aile,

başkalarıyla ilişkiler, kız-erkek arkadaşlığı, meslek, iş ve gelecek, kişilik ve psikolojik kaynaklı) açık uçlu bir anket uygulanmıştır.

Öğrencilerden ankette belirtilen problem alanlarında veya bunların dışında ne gibi problemlerle karşılaştıklarını serbest anlatım yolu ile yazmalar istenmiştir. Bu sayede sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin çeşitli alanlara yönelik problemleri hakkında bir ön bilgi toplanmıştır.

2. İkinci aşamada ise açık uçlu anket sonuçlarının değerlendirilmesi ile elde edilen ve mevcut veri toplama aracı olan Problem Tarama Envanterinde olmayan problem maddeleri listelenerek ifade yönünden açıkça anlaşılır bir duruma getirilmesi ve hangi problem alanına girdiklerinin belirlenmesi amacıyla İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışma ve Rehberlik akademik personeline ve halen aynı bölümde yüksek lisans yapan bir öğrenci grubuna sunulmuştur. Uzman grubundan alınan tepkiler ışığında problem maddeleri ifade yönünden daha anlaşılır hale getirilmiştir.

Ülkemizde aynı amaçla hazırlanmış ve uygulanmış olan mevcut problem tarama listeleri de incelenerek, listeye katılması uygun görülen problem maddeleri alınmış, uygun görülmeyenler liste dışı bırakılmıştır. Bu çalışma sonucunda 200 problem cümlesi içeren problem tarama listesi taslağı hazırlanmıştır. Böylece envanter yapılacak ön deneme için hazır hale getirilmiştir.

B. Problem Tarama Envanterinin Ön Denemesi: Güncelleşme işlemi gerçekleştirilen envanterdeki problem cümlelerinin açık anlaşılır, öğrencilerin çeşitli gelişim özelliklerine uygun olup olmadığını görmek ve listenin işlevliğinin yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla liste önce 45 kişilik bir öğrenci grubuna uygulanmıştır.

Öğrencilerin listeyi çekinmeden ve gerçekçi olarak işaretlemelerini sağlamak için ad ve soyadlarını yazmamaları belirtilmiştir. Ayrıca listede bulunmayan ve kendilerini üzen problemlerini, cevap kağıdına yazabilecekleri konusunda öğrencilere bilgi verilmiştir.

Ön uygulama sonucunda, öğrencilere verilen taslak listenin öğrenciler tarafından uzun bulunduğu gözlenmiştir. İstek niteliğinde olan ve frekansı düşük olup önemsiz sayılabilecek problem maddeleri listeden çıkarılarak, listede bulunan madde sayısı 190'a indirilmiştir. Problem Tarama Envanteri'ndeki 7 alt problem alanının hangi problem madde numaralarından oluştuğu ve her alanın kapsadığı madde sayısı Tablo-7'de verilmiştir.

Araştırmada kullanılan Problem Tarama Envanteri'nin bir örneği Ek-1'de verilmiştir. Aşağıda envanterin her problem alanı ile ilgili kısa açıklamalar yapılmıştır.

1. Sağlık ve Beden Gelişimi ile İlgili Problemler: Bu alt alan, bireyin genel sağlık durumu, beden gelişimi, fiziksel görünüşü ve sağlık alışkanlıkları ile ilgili sorunları içermektedir. Envanterde bu alt alanla ilgili yirmi problem maddesi vardır.

Örnek: "Halsizim, çarpıntım var".

2. Okulla İlgili Problemler: Bu alt alan öğrencilerin, öğretmen ve yöneticilerle olan ilişkileri, dersler ve programlarla olan problemleri, okulun fiziksel koşulları (ısı, ışık, temizlik, sınıfların kalabalıklığı vb.) ile ilgili problemleri içermektedir. Bu alt alanla ilgili elli problem maddesi bulunmaktadır.

Örnek: "Okulumuzda kültürel etkinliklere önem verilmiyor".

3. Ev ve Aile Yaşamı ile İlgili Problemler: Bu alt alan aile yapısı, aile fertleri ile olan ilişkiler, anlaşmazlık ve çatışmalar, ailenin sosyo-ekonomik durumu kültürel düzeyi ile ev ve ailenin koşullarından kaynaklanan diğer problemleri içermektedir ve yirmi problem maddesinden oluşmaktadır.

Örnek: "Ailemin bana güveni yok".

4. Başkaları ile İlişkilerle İlgili Problemler: Bu alt alan öğrencinin içinde bulunduğu toplumla ve toplumdaki diğer bireylerle olan ilişkilerinden kaynaklanan problemleri içermektedir. Envanterde bu alt alanla ilgili yirmi problem maddesi vardır.

Örnek: “Şimdiye kadar kendime uygun bir arkadaş bulamadım”.

5. Kız-Erkek Arkadaşlığı ile İlgili Problemler: Bu alt alan, karşı cinsle olan ilişkiler, birbirlerine karşı ilişkilerindeki duygusal ve psikolojik problemleri, kız-erkek arkadaşlığı ve ilişkilerindeki toplumsal çevrenin sınırlayıcı yada engelleyici tavrından kaynaklanan problemler ile konu ile ilgili diğer problemleri içermektedir. Envanterde bu alanla ilgili yirmi problem maddesi vardır.

Örnek: “Karşı cinsle birlikteyken sıkılgan oluşum beni üzüyor”.

6. Kişilik, Benlik ve İç Hayatla İlgili Problemler: Bu alt alan bireyin benliği, iç hayatı ve psikolojik yapısı ile ilgili problemleri kendisi ve çevresi hakkındaki algılarıyla ilgili problemleri ve duygusal problemleri içermektedir. Envanterde bu alt alanla ilgili kırk problem maddesi bulunmaktadır.

Örnek: “Bazen içimden nefret ettiğim kişilere zarar vermek geliyor”.

7. Meslek, İş ve Gelecekle İlgili Problemler: Bu alt alan bireyin gelecekteki ideallerini, planlarını ve bunlara ilişkin kaygılarını, meslek seçimi, üst öğrenim, eş seçimi ve aile kurma vb. diğer problemleri içermektedir. Envanter de bu alt alanla ilgili yirmi problem maddesi vardır.

Örnek: “Kendime uygun bir meslek seçememekten korkuyorum”.

C. Problem Tarama Envanterinin Geçerlik Çalışması: Bu araştırmada kullanılan Problem Tarama Envanteri'nin geçerlik çalışması, Baymur'un 1959'da geliştirdiği Problem Tarama Envanteri geçerlik çalışmasında olduğu gibi kapsam geçerliği yöntemi ile yapılmıştır.

Envanterin güncelleştirilmesinde aktarıldığı gibi, 1999-2000 yılında K.Maraş şehir merkezinde sınavla öğrenci alan devlet liselerine devam eden hazırlık, lise 1, 2. ve 3. sınıflardan yani evreni yansıtabilecek şekilde tesadüfen seçilmiş 95 kişilik öğrenci grubuna Problem Tarama Envanteri'ndeki problem alanlarını içeren açık uçlu bir anket uygulanmıştır. Öğrencilerden ankette bulunan problem alanlarında veya bunların dışında ne gibi problemlerle karşılaştıklarını serbestçe yazmaları istenmiştir.

Açık uçlu anket sonuçlarının değerlendirilmesiyle elde edilen ve mevcut envanterlerde olmayan problem maddeleri listelenerek ifade yönünden açıkça anlaşılır duruma gelmesi ve hangi problem alanına girdiklerinin belirlenmesi amacıyla İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı akademik personeli ve halen aynı anabilim dalında yüksek lisansa devam eden bir öğrenci grubuna sorulmuştur. Uzman grubunun da yardımıyla problem maddeleri dil ve ifade yönünden daha anlaşılır duruma getirilmiş ve eldeki envanterlerdeki maddelerde dikkate alınarak yeni bir Problem Tarama Envanteri oluşturulmuştur. Geliştirilen envanterdeki maddeler daha önce benzer çalışmalarda (Eşrefi, 1982; Kılıç, 1987; Güven, 1990; Karahan, 1990; Gür, 1990; Işık, 1993) kullanılan envanterlerle karşılaştırılmıştır.

Sınavla öğrenci alan devlet liselerinde okuyan 45 kişilik öğrenci grubuna uygulanarak bir ön deneme yapılmıştır. Uygulama sonucunda önemsenmeyip belirtilmeyen problem maddelerini çıkartarak, öğrenciler tarafından uzun bulunan Problem Tarama Envanterini kısaltma yoluna gidilmiştir. Dil ve ifade yönünden düzeltilmesi ve sadeleştirilmesi istenilen problem maddeleri daha anlaşılır hale getirilmiştir.

Yapılan bu işlemlerle hazırlanan Problem Tarama Envanteri'nin mantuki bir geçerlik kazanması sağlanmıştır.

D. Problem Tarama Envanterinin Güvenirlik Çalışması: Bu araştırmada hazırlanan envanterin güvenirliliğini belirlemek için envanter üç hafta arayla 1999-2000 öğretim yılında sınavla öğrenci alan devlet lisesi olan K.Maraş Süleyman Demirel Fen Lisesi'ne devam eden yirmi öğrenciye uygulanarak test-tekrar test yöntemiyle .90 güvenirlilik katsayısı elde edilmiştir.

Bu sonuca göre, hazırlanan Problem Tarama Envanteri'nin ölçtüğü şeyi tekrar ölçebileceği yani güvenirliliğe sahip olduğu kabul edilmiştir.

E. Problem Tarama Envanterinin Puanlanması:

Öğrencilerin işaretledikleri her problem maddesi için "1" puan, işaretlemedikleri yani boş bıraktıkları her problem maddesi için o problemin öğrencide olmadığı varsayılarak "0" puan verilmiştir.

Böylelikle, örnekleme katılan bütün öğrencilerin aldıkları puanlar ayrı ayrı saptanmış olup, kişisel niteliklerine göre de tablolar halinde belirtilmiştir.

Öğrencilerin problem tarama listesinden aldıkları puanın yüksek olması problemin çokluğunu, puanın düşük olması ise problemin azlığını ifade etmektedir.

II. Öğrenci Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırmada kullanılan Öğrenci Kişisel Bilgi Formu öğrencilerin nitelikleri hakkındaki bilgileri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Kişisel Bilgi Formu araştırmada inceleme konusu olan bağımsız değişkenlerle ilgili olarak yedi sorudan oluşmaktadır. Bu sorular; okul türü, cinsiyet, sınıf düzeyi, yatılı olup olmadığı, anne ve babanın öğrenim durumu, ailenin gelir düzeyi gibi bağımsız değişkenleri içermektedir.

Kişisel Bilgi Formu Örneği Ek-2’de verilmiştir.

Araçların Uygulanması ve Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için araştırmada kullanılan Problem Tarama Envanteri ve Kişisel Bilgi Formu araştırma kapsamındaki öğrencilere gerekli yerlerden izin alınarak, uygun ders saatlerinde, kendi sınıflarında araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Uygulamadan önce katılımın üst düzeyde sağlanması ve doğru olarak cevaplanması için öğrencilere uygulamanın amacı ve nasıl cevap vermeleri gerektiği konularında bilgi verilmiştir. Cevaplarının gizli tutulacağı, kişisel değerlendirmede bulunulmayacağı konularında öğrencilere güvence verilerek, Problem Tarama Envanterini ve Kişisel Bilgi Formunu içten ve gerçekçi bir şekilde cevaplamaları istenmiştir. Cevaplama

süresi tüm sınıflarda yeterli eşitlikte tutularak, 40-45 dakika da gerçekleştirilmiştir.

Verilerin İstatistiksel Analizi

Bu araştırmada, K.Maraş şehir merkezindeki sınavla öğrenci alan devlet liselerindeki öğrencilerin problemleri belirlenerek, bazı bağımsız değişkenlerle olan ilişkileri incelenmiştir.

Bilgilerin analizinde, önce araştırmada uygulanan Problem Tarama Listesi'nin her bir maddesinin ayrı ayrı frekansı saptanmıştır. Daha sonra, örnekleme katılan her bir öğrencinin ayrı ayrı problem puanları saptanmıştır. Son olarak bağımsız değişkenlere göre, öğrenci problemlerinin dağılımları saptanarak elde edilen verilen tablolar halinde hazırlanmıştır.

Problem Tarama Listesi'nde bulunan 7 problem alanındaki problem sayıları eşit olmadığından dolayı, her problem alanı için; o alanla ilgili işaretlenen problemlerin toplamı, o alanda bulunan problem sayısı ve işaretleyen öğrenci sayısı gibi unsurlar göz önünde bulundurularak, hangi alanda öğrencilerin daha problemlili olduğunu saptamak amacı ile problem alanlarının yoğunluk değerlerini bulmak gerekmiştir.

Bunun için aşağıda verilen formül kullanılmıştır:

$$\text{Yoğunluk Değeri} = \frac{\text{Bir Alanda işaretlenen Problemlerin toplamı}}{\text{O Alandaki Prob. Sayısı} \times \text{Öğrenci Sayısı}} \times 100$$

Denencelerin test edilmesinde, denencenin özelliğine göre bağımsız değişkenlerle problem arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla tek-yönlü varyans analizi tekniği, ikili grupların arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ortalamalar arası t-testi tekniği kullanılmıştır.

Denencelerin test edilmesinde gözlenen sayısal farkların “önemli” ya da “önemsiz” olduğu $P < 0.05$ ’lik hata payı dikkate alınarak belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölüm, K.Maraş şehir merkezinde sınavla öğrenci alan devlet liselerine devam eden öğrencilerin “Problem Tarama Envanteri” ve “Öğrenci Kişisel Bilgi Formu” yolu ile alınan cevapları ve bunların istatistiksel olarak incelenmesini kapsamaktadır. Bu bölümde sırasıyla önce, K.Maraş şehir merkezinde sınavla öğrenci alan devlet liselerine devam eden öğrencilerin genel olarak en belirgin problemlerine ilişkin bulgular incelenmiş, sonra öğrencilerin yaygın problemleri ve farklı değişkenlerin etkisi hakkındaki bulgular verilmiştir. Daha sonra da öğrencilerin problemleri bazı değişkenlere ve ilgili denencelere göre ele alınıp incelenmiştir.

Öğrencilerin; cinsiyet, devam ettikleri okul türü, sınıf düzeyi yatılı olup olmama durumu annelerin eğitim durumu, babaların eğitim durumu ve ailelerin gelir düzeyinin öğrenci problemlerinin artması ya da azalması üzerindeki etkisinin incelenmesinde gruplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla “tek yönlü varyans analizi” ve “t-testi” kullanılmıştır.

Araştırma bulgularının daha açık ve anlaşılır olması tablolar yoluyla sağlanmaya çalışılmıştır.

**A. K.Maraş Şehir Merkezinde Sınavla Öğrenci Alan Devlet Liselerine
Devam Eden Öğrencilerin Sorunlarının Genel olarak ve
Problem Alanlarına Göre İncelenmesi**

Araştırma kapsamına alınan 834 öğrenci üzerinde yapılan Problem Tarama Envanteri uygulanması sonucunda öğrencilerin işaretledikleri problemlerin toplam 39764 sayısı öğrenci başına düşen ortalama problem sayısı ise, 45.32' dir. Buna göre sınavla öğrenci alan devlet liselerine devam eden bir öğrencinin 190 problem maddesinden oluşan yedi problem alanından ortalama olarak 45 çeşit probleminin olduğu söylenebilir.

Tablo-8'de araştırma kapsamına alınan 834 öğrencinin her problem alanı için işaretledikleri toplam problem sayıları, öğrenci başına düşen ortalama problem sayıları, yüzdeler, ağırlıkları, yoğunluk değerleri, ilgili problem alanındaki madde sayısı ve önem dereceleri verilmiştir.

TABLO - 8

Öğrencilerin Problem Alanlarına Göre İşaretledikleri Toplam Problem Sayıları, Öğrenci Başına Düşen Ortalama Problem Sayıları, Yüzdellik Ağırlıkları, Yoğunluk Değerleri, Problem Madde Sayısı ve Önem Dereceleri

PROBLEM ALANLARI	İşaretlenen Toplam Problem Sayısı	Öğrenci Başına Düşen Ortalama Problem Sayısı	Yüzdellik Ağırlığı	Yoğunluk Değeri	Problem Alanı Madde Sayısı	Önem Derecesi
Meslek, İş ve Gelecek	5961	7,1	10,5	35,73	20	1
Okul	13011	15,6	26,5	31,20	50	2
Kız - Erkek Arkadaşlığı	4248	5,1	10,5	25,46	20	3
Kişilik, Benlik ve İç Hayat	7852	9,4	10,5	23,53	20	4
Başkaları ile İlişkiler	3817	4,6	10,5	22,87	20	5
Sağlık ve Beden Gelişimi	2911	3,5	21,0	17,45	40	6
Ev ve Aile	1964	2,4	10,5	11,77	20	7
TOPLAM	39764	45.32	100	25.09	190	-

Tablo-8'deki bulgular dikkate alındığında, araştırma kapsamındaki öğrencilerin her problem alanı için hesaplanan yoğunluk değerleri düşük ya da yüksek oluşuna göre incelenip değerlendirildiğinde, meslek, iş ve gelecek ile ilgili alanda daha yüksek yoğunluk değeri gösterdiği gözlenmektedir. Bu alanı sırası ile, okul, kız-erkek arkadaşlığı, kişilik- benlik ve iç hayat, başkaları ile ilişkiler, sağlık ve beden gelişimi, son sırada ise ev ve aile yaşamı problem alanları izlenmektedir.

Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemlerinin meslek iş ve gelecek ile ilgili problem alanında daha çok yoğunlaştığı, ev ve aile yaşamı ile ilgili alanda ise; en az yoğunlaştığı görülmüştür.

B. Sınavla Öğrenci Alan Devlet Liselerine Devam Eden Öğrencilerin Yaygın Problemleri

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin kendilerine uygulanan Problem Tarama Envanteri'ndeki problem maddelerinden en fazla işaretledikleri problemlerin toplam sayıları ve yüzdelik ağırlıkları, problem yaygınlık sırasına göre Ek-3'te verilmiştir.

Ek-3'te görüleceği gibi, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %40 ve daha fazlası tarafından işaretlenen problemler yaygın problemler olarak kabul edildiğinden, envanterde yer alan 28 problem maddesinin öğrencileri rahatsız eden yaygın en önemli problem olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenciler

tarafından işaretlenen en yaygın problem “Bazı arkadaşlarımın çıkarıcı olması beni üzüyor” şeklinde ifade edilen problem maddesidir. Bu problem maddesi öğrencilerin %75.1’i tarafından problem olarak görülmüştür. Bu sorudan başka, Ek-3’te de görüldüğü gibi öğrencileri rahatsız eden yaygın problemler şöylece sıralanmıştır:

“Bazı arkadaşlarımın çıkarıcı olması beni üzüyor”	(%75.1)
“Üniversite sınavını kazanamamaktan korkuyorum”	(%69.5)
“Başarısız olup, ailemi utandırmaktan korkuyorum”	(%67.4)
“Gereksiz derslerle zaman kaybediyorum”	(%59.2)
“Son derslerimiz çok sıkıcı oluyor”	(%56.6)
“Derslerimiz ilgi çekici hale getirilmiyor”	(%53.1)
“Öğrencilerden gereksiz yere para toplanıyor”	(%52.6)
“Ülkemizdeki iş sahasının darlığına üzülüyorum”	(%50.2)
“Hata yapmaktan korkuyorum”	(%49.6)
“Arkadaşlarımızla gidebileceğimiz eğlence yerlerinin olmayışına üzülüyorum”	(%49.5)
“İnsanlara hayır diyemiyorum”	(%49.4)
“Okulda boş zamanlarımı değerlendirebileceğim bir ortam yok”	(%48.7)
“Olmayacak şeyleri kendime dert ediyorum”	(%48.3)
“Okulumuzun kütüphanesi yeterli değil”	(%48.0)
“Laboratuvarlarımız yetersiz”	(%45.9)
“Okulumuzda sosyal faaliyetler yeterli değil”	(%45.1)
“Ailemin beni başkalarıyla kıyaslamalarına üzülüyorum”	(%44.7)

“Kız-erkek arkadaşlığını okul idaresi ve öğretmenlerimiz iyi karşılamıyor”	(%44.1)
“Çok çabuk heyecanlanıyorum”	(%43.6)
“Başkalarına güvenmiyorum”	(%43.5)
“Çok fazla hayal kuruyorum”	(%43.2)
“Okulumuzda sağlık hizmetleri yeterli değil”	(%43.0)
“Cinsel ve bedensel gelişimlerle ilgili bilgiler verilmiyor”	(%42.2)
“Yazılı konuları çok fazla oluyor”	(%42.0)
“Üniversiteler hakkında yeterli bilgim yok”	(%41.8)
“Gelecekte kaygı duyuyorum”	(%41.1)
“Sınıfımız çok gürültülü”	(%40.0)
“Arkadaşlıkta kız-erkek ayrımı yapılmasına üzülüyorum”	(%39.6)

Şeklinde öğrenciler tarafından belirtilen en yaygın ve önemli sorunlardır. Ek-3’teki bilgiler, öğrenci problemlerinin daha çok meslek, iş ve gelecekle ilgili problem alanında toplandığını göstermektedir. Öğrencilerin yaygın ve önemli bir şekilde belirttikleri meslek ve gelecekle ilgili problemlerin daha çok gelecekleri iş ve meslek alanlarıyla, gelecek idealleri ve kaygılarıyla ilgili olduğu görülmektedir.

Okulla ilgili problem alanında yaygın olan problemlerin daha çok okulun sosyal ve fiziksel imkanlarıyla ve sürdürülen eğitim-öğretim ile ilgili konularda olduğu; kız-erkek arkadaşlığı ile ilgili problemlerin daha çok karşı cinsle arkadaşlık konusundaki anlayış ile ilgili olduğu; kişilik, benlik ve iç

hayatla ilgili problem alanında yaygın olan problemlerin daha çok öğrencilerin kendilerinin bazı özelliklerinden yakınmalarıyla ilgili olduğu; başkaları ile ilişkilerle ilgili problem alanında yaygın olan problemlerin daha çok arkadaşlık ilişkileriyle ilgili olduğu, ev ve aile yaşamı ile ilgili problem alanında ise en yaygın problem durumunun öğrencilerin ailelerinin kendilerini başkalarıyla kıyaslamalarından duydukları rahatsızlıklarla ilgili olduğu görülmektedir.

Sağlık ve beden gelişimi problem alanıyla ilgili olarak, öğrencilerin %40 ve daha fazlası tarafından işaretlenen herhangi bir problem maddesi bulunmaktadır. Yani bu alanda öğrencilerin yaygın olarak kabul edilebilecek bir sorunu bulunmaktadır.

C. Öğrencilerin Problemlerini Etkileyen Bazı Değişkenler

Bu bölümde, öğrencilerin uygulanan Problem Tarama Envanteri puanlarının ortalamaları ve sonuçları, problem alanları, öğrencilerin cinsiyetleri, devam ettikleri okul türleri ve sınıf düzeyleri, yatılı olup-olmamaları, annelerinin ve babalarının öğrenim durumu, ailelerin gelir düzeyi olmak üzere toplam yedi değişken açısından ele alınıp incelenmiştir.

Öğrencilere uygulanan Problem Tarama Envanteri puanlarının ortalamaları ve sonuçları yukarıda belirtilen yedi değişkene göre incelenirken grupların iki olması durumunda (yatılı-gündüzlü, kız-erkek) bağımsız gruplarda uygulanan 't-testi', grupların ikiden fazla olması durumunda ise "tek

yönlü varyans analizi” tekniklerinden yararlanılmıştır. Varyans analizi sonucunda ortaya çıkan F değerinin anlamlı olması durumunda ise grupların ortalamaları ikişerli olarak “t-testi” ile karşılaştırılmıştır.

I. Problem Alanlarının Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence - 1

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri; diğer problem alanlarına göre okulla ilgili ve meslek iş ve gelecekle ilgili alanlarda daha fazladır”.

TABLO - 9

Öğrencilerin Problem Alanlarına Göre İşaretledikleri Problem Sayısı, Öğrenci Başına Düşen Ortalama Problem Sayısı, Yoğunluk Değerleri Ve Önem Derecelerini Gösterir Dağılım

Problem Alanları	İşaretlenen Toplam Problem Sayısı	Öğrenci Başına Düşen Ortalama Problem Sayısı	Yoğunluk Değeri	Önem Derecesi
Meslek, İş ve Gelecek	5961	7,1	35,73	1
Okul	13011	15,6	31,20	2
Kız - Erkek Arkadaşlığı	4248	5,1	25,46	3
Kişilik, Benlik ve İç Hayat	7852	9,4	23,53	4
Başkaları ile İlişkiler	3817	4,6	22,87	5
Sağlık ve Beden Gelişimi	2911	3,5	17,45	6
Ev ve Aile	1964	2,4	11,77	7

Tablo- 9'da öğrencilerin problem alanlarına göre işaretledikleri problem sayısı, öğrenci başına düşen ortalama problem sayısı, yoğunluk değerleri ve önem dereceleri verilmiştir.

Tablo - 9'da yer alan sayısal verilerden anlaşılacağı gibi öğrencileri en çok üzen problemlerin, meslek, iş ve gelecekle ilgili problem alanında olduğu görülmektedir. Bunu sıra ile, okulla ilgili, kız-erkek arkadaşlığı ile ilgili, kişilik, benlik ve iç hayatla ilgili, başkaları ile ilişkilerle ilgili, sağlık ve beden gelişimi ile ilgili, ev ve aile yaşamı ile ilgili problem alanları izlemektedir.

Problemlerin yoğunluk değerleri ve ortalamalara göre belirtilen bu tür farkların önemli olup olmadığını incelemek amacı ile problem alanlarına göre öğrenci problemleri üzerinde tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo- 10'da verilmiştir.

TABLO-10

Problem Alanlarına Göre Öğrenci Problemleri Üzerinde Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	
Gruplararası	629261,97	6	629261,97	9,22	F TABLO=2,19
Gruplarıçi	2082476,4	183	130154,78		P < ,05
Toplam	2711738,37	189	14347,82		Önemli

Tablo-10'da yer alan istatistiksel bilgilerden anlaşılacağı gibi, uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda problem alanlarına göre öğrenci problemleri arasında fark,0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bulunmuştur.

Bu farklılığın nereden kaynaklandığını anlamak amacı ile problem alanlarına göre öğrenci problemleri üzerinde t-testi yapılarak, hangi grupların problem puanlarının ortalamaları arasında fark olduğu araştırılmıştır.

TABLO-11
Öğrencilerin Problem Alanlarına Göre Problem Tarama Envanteri
Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları

GRUPLAR	Sd	t	t Tablo	SONUÇ
Sağlık ve Bed. Gel. – Okul	68	3,9	2	Önemli, fark var.
Sağlık ve Bed. Gel. - Ev ve Aile	38	1,61	2,021	Önemsiz, fark yok.
Sağlık ve Bed. Gel. – Başkaları ile İlişk.	38	1,54	2,021	Önemsiz, fark yok.
Sağlık ve Bed. Gel.- Kız - Erkek Arkd.	38	2,27	2,021	Önemli, fark var.
Sağlık ve Bed. Gel. - Kişilik, Benlik ve İç Hayat	58	1,72	2	Önemsiz, fark yok.
Sağlık ve Bed. Gel. - Meslek, İş ve Gelecek	38	5,19	2,021	Önemli, fark var.
Okul - Ev ve Aile	68	5,51	1,98	Önemli, fark var.
Okul - Başkaları ile İlişkiler	68	2,36	1,98	Önemli, fark var.
Okul - Kız – Erkek Arkadaşlığı	68	1,63	1,98	Önemsiz, fark yok.
Okul - Kişilik, Benlik ve İç Hayat	88	0,55	1,98	Önemsiz, fark yok.
Okul - Meslek, İş ve Gelecek	68	1,29	1,98	Önemsiz, fark yok.
Ev ve Aile - Başkaları ile İlişkiler	38	3,15	2,021	Önemli, fark var.
Ev ve Aile - Kız - Erkek Arkadaşlığı	38	3,88	2,021	Önemli, fark var.
Ev ve Aile - Kişilik, Benlik ve İç Hayat	58	3,33	2	Önemli, fark var.
Ev ve Aile - Meslek, İş ve Gelecek	38	6,8	2,021	Önemsiz, fark yok.
Başkaları ile İlişkiler - Kız – Erkek Arkd.	38	0,73	2,021	Önemsiz, fark yok.
Başkl. ile İlişk. - Kişilik, Benlik ve İç Hayat	58	0,18	2	Önemsiz, fark yok.
Başkaları ile İlişkiler - Meslek, İş ve Gelecek	38	3,65	2,021	Önemli, fark var.
Kız - Erkek Ark. - Kişilik, Benlik ve İç Hayat	58	0,55	2	Önemsiz, fark yok.
Kız - Erkek Arkadaşlığı – Msl. İş ve Gelecek	38	2,91	2,021	Önemli, fark var.
Kişilik, Benl. ve İç Hyt. Mslk. iş ve Gelecek	58	3,47	2	Önemli, fark var.

Tablo-11’de de görüldüğü gibi, öğrencilerin problem alanlarına göre, Sağlık ve Beden Gelişimi ile Okul, Sağlık ve Beden Gelişimi ile Kız-Erkek Arkadaşlığı, Sağlık ve Beden Gelişimi ile Meslek İş ve Gelecek, Okul ile Ev ve Aile, Ev ve Aile ile Başkaları ile İlişkiler, Ev ve Aile ile Kız-Erkek Arkadaşlığı, Ev ve Aile ile Kişilik Benlik ve İç Hayat, Başkaları ile İlişkiler ile Meslek İş ve Gelecek, Kız-Erkek Arkadaşlığı ile Meslek İş ve Gelecek, Kişilik Benlik ve İç Hayat ile Meslek İş ve Gelecek problem alanları arasında fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Diğer bütün grupların problem envanteri puan ortalamalarının karşılaştırılması sonucunda istatistiksel yönden anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($P > .05$).

Tablo-9,10 ve11’de verilen sayısal bilgilerden ve bunlara dayalı olarak ortaya çıkan sonuçlardan anlaşıldığı gibi, araştırmanın birinci denencesi doğrulanmaktadır. Yani öğrencilerin problemleri diğer problem alanlarına göre okul yaşamıyla, meslek, iş ve gelecekle ilgili problem alanlarında daha da yoğunlaşmaktadır.

II. Cinsiyetin Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence – 2

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, cinsiyetine göre karşılaştırıldığında, kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha problemlidir”.

Tablo-12’de öğrencilerin cinsiyetlerine göre sayısal dağılımı, Problem Tarama Envanteri puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin “t-testi” sonucu verilmiştir.

TABLO-12

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı, Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

GRUPLAR	n	X	S	t	SONUÇ
KIZ	462	47,03	24,29	,83	P > ,05 Önemsiz
ERKEK	372	48,07	25,78		

Sd = 832 $t_T = 1,96$

Tablo-12’de görüldüğü gibi,462 kız öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 47.03, 372 erkek öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması ise 48.07 dir.

Bu sonuca göre erkek öğrencilerin ortalaması kız öğrencilerin ortalamasından yüksek görünmesine rağmen ortalamalar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark bulunamamıştır ($P > .05$).

“ Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında, kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha problemlidir.” Şeklinde ifade edilen denence doğrulanmamıştır.

III. Devam Edilen Okul Türünün Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence-3

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, halen devam ettikleri okul türüne göre karşılaştırıldığında meslek lisesi öğrencileri daha problemlidir.”

Tablo-13’de öğrencilerin devam ettikleri bölümlere göre sayısal dağılımı, problem tarama envanteri puanlarının ortalamaları ve standart sapmaları; Tablo-6’da ise bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu vermiştir.

TABLO-13

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okullara Göre Sayısal Dağılımı, Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları

OKULLAR	n	X	S
ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ	241	44,71	24,32
SÜLEYMAN DEMİREL FEN LİSESİ	166	41,14	22,18
ANADOLU TİCARET MESLEK LİSESİ	155	48,54	26,56
ÇUKUROVA ELEKTRİK ANADOLU LİSESİ	149	56,82	24,03
ANADOLU TEKNİK MESLEK LİSESİ	123	50,09	25,49

TABLO-14

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okullara Göre Problem Tarama Envanteri Puanlarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	SONUÇ
Gruplar arası	4	22483,94	22483,94	9,38	P < ,05 Önemli
Gruplar içi	829	496624,4	31039,02		
Toplam	833	519108,3			

$$F_T = 2,37$$

Tablo-13’de görüldüğü gibi, Anadolu Öğretmen lisesine devam eden 241 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 44.71, Süleyman Demirel Fen Lisesine devam eden 166 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 41.14, Anadolu Ticaret Meslek Lisesine devam eden 155 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 48.54, Çukurova Elektrik Anadolu Lisesine devam eden 149 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 56.82, Anadolu Teknik Meslek Lisesine devam eden 123 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 50.09’dur.

Çukurova Elektrik Anadolu Lisesine devam eden öğrencilerin problemleri envanteri puanlarının ortalaması diğer okullara devam eden öğrencilerin ortalamasından yüksek bulunmuştur. Tablo-14’de de görüldüğü gibi, varyans analizi sonucu, öğrencilerin devam ettikleri okul türlerine göre problem envanteri puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı düzeyde fark olduğunu ortaya koymaktadır ($P < .05$).

Bu sonuçlar üzerine hangi grupların problem envanteri puanlarının ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu t-testi ile yoklanmıştır.

Öğrencilerin devam ettikleri okul, türüne göre problem envanteri puanları ortalamalarına ilişkin t-testi sonuçları Tablo-15’de verilmiştir.

TABLO-15**Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türüne Göre Problem Tarama****Envanteri Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi****Sonuçları**

GRUPLAR	Sd	t	SONUÇ
An. Öğretmen L- S.Demirel Fen L	405	1,32	P > ,05 Önemsiz
An. Öğretmen L- An. Tic.Meslek L	394	1,42	P > ,05 Önemsiz
An. Öğretmen L- Ç. Elektrik An.L	388	4,49	P < ,05 Önemli
An. Öğretmen L- An. Tek. Meslek L	362	1,99	P < ,05 Önemli
S.Demirel Fen L- An. Tic.Meslek L	319	2,74	P < ,05 Önemli
S.Demirel Fen L- Ç. Elektrik An.L	313	5,81	P < ,05 Önemli
S.Demirel Fen L- An. Tek. Meslek L	287	3,31	P < ,05 Önemli
An. Tic.Meslek L- Ç. Elektrik An.L	302	3,07	P < ,05 Önemli
An. Tic.Meslek L- An. Tek. Meslek L	276	,57	P > ,05 Önemsiz
Ç. Elektrik An.L- An. Tek. Meslek L	270	2,49	P < ,05 Önemli

T T = 1,96

Tablo-15 incelendiğinde Anadolu Öğretmen Lisesi ile Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi ile Anadolu Teknik Meslek Lisesi, Süleyman Demirel Fen Lisesi ile Anadolu Ticaret Meslek Anadolu Ticaret Meslek Lisesi Lisesi, Süleyman Demirel Fen Lisesi ile Anadolu Teknik Meslek Lisesi ile Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi, Çukurova Elektrik

Anadolu Lisesi ile Anadolu Teknik Meslek Lisesi gruplarının problem envanteri puan ortalamaları arasındaki fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($P < .05$).

Buna göre; “sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, halen devam ettikleri okul türüne göre karşılaştırıldığında, meslek lisesi öğrencileri daha problemlidir” şeklinde ifade edilen Denence-3 kısmen doğrulanmıştır.

IV. Sınıf Düzeyinin Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence-4

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, sınıf düzeylerine göre karşılaştırıldığında Lise 3. sınıf öğrencileri diğer sınıflara göre daha problemlidir.”

Tablo-16’da öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre sayısal dağılımı, problem tarama envanteri puanlarının ortalamaları ve standart sapmaları; Tablo-17’de ise; bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu verilmiştir.

TABLO-16

**Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre Sayısal Dağılımı,
Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları ve Standart
Sapmaları**

SINIFLAR	n	X	S
HAZIRLIK	174	47,33	27,17
LİSE 1	219	52,98	23,81
LİSE 2	221	47,86	26,18
LİSE 3	220	42,47	21,86

TABLO-17

**Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre Problem Tarama
Envanteri Puanlarına İlişkin Varyans Analizi**

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	
Gruplararası	3	12138,89	12138,89	6,62	P < ,05 Önemli
Gruplarıçi	830	506969,4	31685,59		
Toplam	833	519108,3			

$$F_T = 2,60$$

Tablo-16'da görüldüğü gibi, hazırlık sınıfında öğrenim gören 174 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 47.33, 1. sınıfta öğrenim gören 219 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 52.98, lise 2. sınıfta öğrenim gören 221 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 47.86, 3. sınıfta öğrenim gören 220 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 42.47'dir.

Tablo-17'de görüldüğü gibi, uygulanan varyans analizi sonucu, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre problem envanteri puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı düzeyde bir fark olduğu ortaya çıkmıştır($P < .05$).

Elde edilen sonuç üzerine hangi grupların problem envanteri puanlarının ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu t-testi ile araştırılmıştır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre Problem tarama envanteri puanları ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonuçları Tablo-18'de verilmiştir.

TABLO-18

**Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre Problem Tarama
Envanteri Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi
Sonuçları**

SINIFLAR	Sd	T	Sonuç
HAZIRLIK- LİSE 1	391	2,33	P < ,05 Önemli
HAZIRLIK- LİSE 2	393	,22	P > ,05 Önemsiz
HAZIRLIK-LİSE 3	392	2,01	P < ,05 Önemli
LİSE 1- LİSE 2	438	2,12	P < ,05 Önemli
LİSE 1- LİSE 3	437	4,34	P < ,05 Önemli
LİSE 2- LİSE 3	439	2,23	P < ,05 Önemli

Tablo-18 incelendiğinde, Hazırlık ile Lise 1, Hazırlık ile Lise 3, Lise 1 ile Lise 2, Lise 1 ile Lise 3, Lise 2 ile Lise 3 gruplarının problem envanteri puanlarının ortalamaları arasındaki fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($P < .05$). Diğer bütün grupların problem envanteri puan ortalamalarının ayrı ayrı karşılaştırılması sonucunda gruplar arasındaki farkın istatistiksel yönden anlamlı bulunmadığı ($P > .05$) anlaşılmıştır.

Bu sonuca göre “sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri sınıf düzeylerine göre karşılaştırıldığında lise 3. sınıf öğrencileri diğer sınıflara göre daha problemlidir.” Şeklinde ifade edilen Denence-4 kısmen doğrulanmıştır.

V. Yatılı olup-olmama Durumunun Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence-5

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, yatılı olup-olmama durumlarına göre karşılaştırıldığında yatılı olanlar, olmayanlara göre daha problemlidir.”

Tablo-19’da öğrencilerin yatılı olup-olmama durumlarına göre sayısal dağılımı, problem tarama envanteri puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonucu verilmiştir.

TABLO – 19

Öğrencilerin Yatılı Olup-Olmama Durumlarına Göre Sayısal Dağılımı, Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları Ve Ortalamaların Karşılaştırılmasına İlişkin T-Testi Sonucu

GRUPLAR	n	X	S	t	SONUÇ
GÜNDÜZLÜ	313	45,33	23,68	2,11	P < ,05 Önemli
YATILI	521	49,08	25,62		

$$t_T = 1,96$$

Tablo-19’da görüldüğü gibi 313 gündüzlü olan öğrencinin problem envanteri puanı ortalaması 45.33, 521 yatılı öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması ise 49.08’dir.

Tablo-19’da görüldüğü gibi, ortalamalar arasında istatistiksel yönden anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır.(P<.05)

Bu sonuca göre: “Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinde yatılı olanlar daha problemlidir.” şeklinde ifade edilen Denence-5 doğrulanmıştır.

VI. Annenin Öğrenim Durumunun Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence-6

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, annelerinin eğitim durumlarına göre karşılaştırıldığında, annelerinin eğitim durumu düşük olanlar, annelerinin eğitim durumu orta ve yüksek olanlara göre daha problemlidir.”

Tablo-20’de öğrencilerin annelerinin öğrenim durumlarına göre sayısal dağılım, problem tarama envanteri puanlarının ortalamaları ve standart sapmaları; Tablo-21’de ise, bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu verilmiştir.

TABLO-20

**Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre Sayısal Dağılım,
Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları ve Standart
Sapmaları**

GRUPLAR	n	X	S
OKUR YAZAR DEĞİL	129	51,81	27,91
OKUR YAZAR	64	53,33	26,31
İLKOKUL	294	47,27	24,12
ORTA OKUL	79	47,99	24,37
LİSE	148	46,45	21,90
MYO	46	46,85	21,88
ÜNİVERSİTE	67	41,22	27,95
Y.LİSANS	9	32,67	31,59
DOKTORA	1	46	
DOKTORA SONRASI			

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

TABLO-21

**Örencilerin Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre Problem Tarama
Envanteri Puanlarına İlişkin Varyans Analizi**

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	
Gruplararası	8	9277,26	9277,26	1,88	P > ,05 Önemsiz
Gruplarıçi	825	509831,06	31864,44		
Toplam	833	519108,32			

$$F_T = 1,94$$

Tablo-20’de görüldüğü gibi, annesi okur-yazar olmayan 129 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 51.81, annesi okur-yazar olan 61 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 53.33, annesi ilkokul mezunu olan 294 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 47.27, annesi ortaokul mezunu olan 79 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 47.99, annesi lise mezunu olan 148 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 46.45, annesi meslek yüksekokulu mezunu olan 46 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 46.85, annesi üniversite (4-6) mezunu olan 67 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 41.22, annesi yüksek lisans mezunu olan 9 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 32.67, annesi doktora mezunu 1 öğrencinin problem envanteri puanı 46’dır.

Öğrencilerin annelerinin öğrenim durumlarına göre puanlarının ortalamaları arasında farklılık görünse de Tablo-21’de görüldüğü gibi uygulanan varyans sonucu, ortalamalar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.($P>.05$).

Bu sonuca göre: “Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, annelerinin eğitim durumlarına göre karşılaştırıldığında, annelerinin eğitim durumu düşük olanlar, annelerinin eğitim durumu orta ve yüksek olanlara göre daha problemlidir.” Şeklinde ifade edilen Denence-6 doğrulanmamıştır.

VII. Babanın Öğrenim Durumunun Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence-7

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, babalarının eğitim durumlarına göre karşılaştırıldığında, babaların eğitim durumu düşük olanlar, babalarının eğitim durumu orta ve yüksek olanlara göre daha problemlidir.”

Tablo-22’de öğrencilerin babalarının öğrenim durumlarına göre sayısal dağılımı, problem tarama envanteri puanlarının ortalamaları ve standart sapmaları; Tablo-23’te ise, bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu verilmiştir.

TABLO-22

**Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Sayısal Dağılımı,
Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları ve Standart
Sapmaları**

GRUPLAR	N	X	S
OKUR YAZAR DEĞİL	18	41,56	27,91
OKUR YAZAR	19	49,84	26,14
İLKOKUL	216	50,5	25,93
ORTA OKUL	123	48,97	26,24
LİSE	160	47,96	23,73
MYO	60	50,9	23,33
ÜNİVERSİTE	210	44,48	24,05
Y.LİSANS	23	41,42	26,33
DOKTORA	4	43	17,77
DOKTORA SONRASI	1	40	

TABLO-23

Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Problem Tarama

Envanteri Puanlarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	
Gruplararası	9	4479,58	4479,58	0	P > ,05 Önemsiz
Gruplarıçi	824	192386368,7	12024148,1		
Toplam	833	192390848,3			

$$F_T = 1,88$$

Tablo-22'de görüldüğü gibi, babası okur-yazar olmayan 18 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 41.56, babası okur-yazar olan 19 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 49.84, babası ilkokul mezunu olan 216 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 50.50, babası ortaokul mezunu olan 123 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 48.97, babası lise mezunu olan 160 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 47.96, babası meslek yüksekokulu mezunu olan 60 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 50.90, babası üniversite(4-6) mezunu olan 210 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 44.48, babası yüksek lisans mezunu olan 23 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 41.42, babası doktora mezunu olan 4 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalaması 43.00, babası doktora sonrası ileri eğitim görmüş 1 öğrencinin problem envanteri puanı 40.00'dir.

Öğrencilerin babalarının öğrenim durumlarına göre problem tarama envanteri puanlarının ortalamaları arasında farklılık görünmesine rağmen, Tablo-23'te de görüldüğü gibi uygulanan varyans analizi sonucu, ortalamalar arasında istatistiksel yönden anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığını göstermektedir($P>.05$)

Bu sonuca göre; "Sınava öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, babalarının eğitim durumlarına göre karşılaştırıldığında, babalarının eğitim durumu düşük olanlar, eğitim durumu orta ve yüksek olanlara göre daha problemlidir." Şeklinde ifade edilen denence-7 doğrulanmamıştır.

VIII. Ailenin Gelir Düzeyinin Öğrenci Sorunları Üzerindeki Etkisi

Denence-8

"Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, ailelerinin gelir düzeyine göre karşılaştırıldığında ailesinin gelir düzeyi düşük olan öğrenciler, ailesinin gelir düzeyi orta ve yüksek olanlara göre daha problemlidir."

Tablo-24'de öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre sayısal dağılımı, problem tarama envanteri puanlarının ortalamaları ve standart sapmaları; Tablo-25'de ise, bu ortalamaların karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu verilmiştir.

TABLO-24

Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Sayısal Dağılımı, Problem Tarama Envanteri Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları

GELİR DÜZEYLERİ	n	X	S
DÜŞÜK	116	57,56	25,91
ORTA	688	45,9	24,57
YÜKSEK	30	50,1	21,40

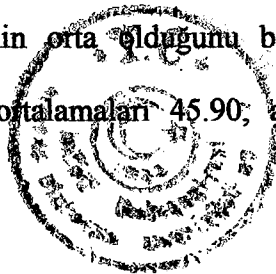
TABLO-25

Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Problem Tarama Envanteri Puanlarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	
Gruplararası	2	13687,37	13687,37	11,25	P < ,05 Önemli
Gruplarıçi	831	505421	31588,81		
Toplam	833	519108,3			

$$F_T = 3,00$$

Tablo-24'de görüldüğü gibi, ailesinin gelir düzeyinin düşük olduğunu belirten 116 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalamaları 57.56, ailesinin gelir düzeyinin orta olduğunu belirten 688 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalamaları 45.90; ailesinin gelir düzeyinin yüksek

olduğunu belirten 30 öğrencinin problem envanteri puanlarının ortalamaları ise 50.10'dır.

Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre problem tarama envanteri puanlarının ortalamaları arasında Tablo-25'de görüldüğü gibi uygulanan varyans analizi sonucunda, istatistiksel yönden anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu görülmektedir($P < .05$).

Bu sonuç üzerine hangi grupların problem envanteri puanlarının ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu t-testi ile yoklanmış ve öğrencilerinin ailelerinin gelir düzeyine göre problem tarama envanteri puanları ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonuçları Tablo-26 da verilmiştir.

TABLO -26

**Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Problem Tarama
Envanteri Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi
Sonuçları**

GELİR DÜZEYLERİ	Sd	t	Sonuç
DÜŞÜK-ORTA	802	3,74	P < ,05 Önemli
DÜŞÜK-YÜKSEK	144	2,39	P < ,05 Önemli
ORTA-YÜKSEK	716	1,35	P > ,05 Önemsiz

Tablo-26 incelendiğinde gelir düzeyi düşük ile orta olan ve düşük ile yüksek olan öğrencilerin problem tarama envanteri puan ortalamaları arasında istatistiksel yönden .05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir. Buda ailesinin gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin, ailesinin gelir düzeyi orta ve yüksek olan öğrencilere göre daha problemlidir olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu sonuca göre; “Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri ailelerinin gelir düzeyine göre karşılaştırıldığında; ailesinin gelir düzeyi düşük olan öğrenciler, ailesinin gelir düzeyi yüksek olan öğrencilere göre daha problemlidir.” şeklinde ifade edilen Denence-8 doğrulanmıştır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, bulgular bölümündeki sıraya uygun olarak, önce K.Maraş şehir merkezinde sınavla öğrenci alan devlet liselerine devam eden öğrencilerin problemleri genel olarak ve problem alanlarına göre ele alınarak öğrencilerin yaygın problemlerine ilişkin bulgular tartışılarak yorumlanmıştır. Daha sonra da; öğrencilerin cinsiyeti devam ettikleri okul türü, sınıf düzeyi, yatılı olup olmadıkları, annelerinin öğrenim durumu, babalarının öğrenim durumu ve ailelerinin gelir düzeyinin öğrenci problemleri üzerindeki etkisinin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular denence sırasına göre tartışılarak yorumlanmıştır.

A. Sınavla Öğrenci Alan Devlet Lisesine Devam Eden Öğrencilerin Problemlerinin Genel Olarak ve Problem Alanlarına Göre İncelenmesi

Sınavla öğrenci alan devlet lisesine devam eden öğrencilerin problemlerinin incelenmesinde elde edilen bulgulara göre araştırma kapsamındaki 834 öğrencinin kendileri açısından”önemli” olarak belirttikleri toplam problem sayısı 39.764 öğrenci başına düşen ortalama problem sayısı 45.32 olarak elde edilmiştir. Buna göre,sınavla öğrenci alan devlet lisesine devam eden herhangi bir öğrencinin 190 problem maddesinden oluşan yedi

problem alanında ortalama olarak toplam 45 çeşit civarında problemi olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında ki 834 öğrencinin problemlerinin problem alanlarına göre incelenmesinde ise, öğrenci sorunlarının meslek, iş ve gelecek alanında en çok yoğunlaştığı ve bunu sırası ile okul, kız-erkek arkadaşlığı, kişilik, benlik ve iç hayat, başkaları ile ilişkiler, sağlık ve beden gelişimi ile ev ve aile problem alanlarındaki problemlerin izlendiği elde edilen bulgular arasındadır. (Bkz. Tablo- 8)

Bu bulgu, öğrenci problemleri ile ilgili olarak yapılan benzer araştırma bulguları ile de paralellik göstermektedir.(Kepçeoğlu 1969; Eşrefi 1978; Altıntaş 1980; Demetoğlu 1980; Yeşilyaprak 1982; Özdemir 1985; Kılıç 1987; Doğan 1988; Güven 1990; Gür 1990; Karahan 1990; Işık 1993).

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin, meslek, iş ve gelecek ile okulla ilgili problem alanlarında daha çok problem belirtmiş olmaları; zihinsel kapasiteleri gelişmiş olan gençlerimizin geleceğe yönelik beklentilerinin yüksek olmasından dolayı kaygı düzeylerinin artmış olabileceği ile açıklanabilir. Okulların sosyal, kültürel ve fiziksel imkanlarının yetersizliği, eğitim ve öğretim programlarındaki aksaklıklar bu alanlardaki problemlerin fazlalaşmasına neden olmuş olabilir.

Başka orta öğretim öğrencilerine göre seçerek ve seçilerek okullarda eğitim-öğretime devam eden bu gençlerimizin isteklerinde daha bilinçli, hayatı algılamada daha gerçekçi olduğu, söylenebilir.

Farklı bilince ve beklenti düzeyine sahip olan öğrencilerimizin, içinde buldukları koşulları eleştirme ve daha iyiyi isteme dürtülerinin gelişmiş olması da son derece doğaldır.

Yaşadıkları toplum içerisinde “başarılı” olarak algılanan öğrencilerimizin ailelerinin onlardan beklediği akademik başarılarını yerine getirmeleri sonucunda karşılıklı ilgi ve sevgi ihtiyaçlarını olumlu düzeyde gerçekleştirdikleri söylenebilir. Bu sebeple; sınavla seçilen öğrencilerimizin en az ev ve aile yaşantısı ile ilgili alanda problemlili olmaları doğal görülmektedir.

B. Sınavla Öğrenci Alan Devlet Lisesine Devam Eden Öğrencilerin Yaygın Problemleri

Yapılan bu araştırma sonucunda sınavla öğrenci alan devlet liselerine devam eden öğrencilerin yaygın problemlerin neler olduğu ve en çok hangi konularda yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin en yaygın olarak okulla ilgili problem alanında daha problemlili olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrenciler tarafından yaygın problem alanı

olarak belirtilen alanda da problem maddelerinin büyük bir bölümü; okuldaki eğitim-öğretim sürecinden, okulun fiziksel ve sosyal imkanları ve araçlarının yetersizliğinden kaynaklanan problemlerdir. Bunlar arasında ise; gereksiz derslerle zaman kaybediyorum (%59.2), son derslerimiz çok sıkıcı oluyor (%56.6), derslerimiz ilgi çekici hale getirilmiyor (%53.1), öğrencilerden gereksiz yere para toplanıyor (%52.6), okulda boş zamanlarımı değerlendirebileceğim bir ortam yok (%48.7), okulumuzun kütüphanesi yeterli değil (%48.0), laboratuvarlarımız yetersiz (%45.9), okulumuzda sosyal faaliyetler yeterli değil (%45.1), okulumuzda sağlık hizmetleri yeterli değil (%43.0), cinsel ve bedensel gelişimlerle ilgili bilgiler verilmiyor (%42.2), yazılı konuları çok fazla oluyor (%42.0), sınıfımız çok gürültülü (%40.0), gibi problemler öğrenciler tarafından en çok ve yaygın olarak belirtilen problemler şeklinde ortaya çıkmaktadır (Ek-3).

Araştırmada yaygınlık bakımından okul alanından hemen sonra meslek iş ve gelecek konularındaki problemlerle ilgili alan gelmektedir. Bu alandaki problemler arasında en çok belirtilen maddeler; üniversite sınavını kazanmamaktan korkuyorum (%69.5), başarısız olup ailemi utandırmaktan korkuyorum (%67.4), ülkemizdeki iş sahasının darlığına üzülüyorum (%50.2), üniversiteler hakkında yeterli bilgim yok (%41.8), gelecekte kaygı duyuyorum (%41.0), gibi problemler öğrenciler tarafından en çok işaretlenen problemler olarak ortaya çıkmaktadır (Ek-3).

Moonay (Akt;Eşrefi,1982,s.10), Holman (Akt;Pattoson,1962,s.222), Baymur (1959,s.27), Kepçeoğlu (1969)'nun ortaokul öğrencileri, Altıntaş (1980)'ın yine ortaokul öğrencileri, Demetoğlu (1980) Eşrefi (1982), Karahan (1990) ve Işık (1993)'ün lise öğrencilerinin problemleri, Gür (1990) yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin problemleri üzerinde yaptıkları araştırmalar ve çalışmalar sonucunda öğrencilerin okulla ilgili problem alanındaki problemlerinin diğer alanlara göre daha yoğun ve yaygın olduğunu bu alanın hemen peşinden de; meslek iş ve gelecek ile ilgili alanın geldiğini tespit etmişlerdir. Bu araştırmanın bulguları da yaygın problemler alanında daha önceki çalışmaları destekler niteliktedir. Yapılan benzer araştırma ve çalışmaların genelinde okulla ilgili alandaki problemlerin başında da okulun fiziksel imkanları ve şartları ile öğrencilere sunulan hizmetler ve eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan problemler gelmektedir.

Okulla ilgili yaygın problemler şu grupta toplanabilir:

- a. Okulun fiziksel ve sosyal imkanları, araç ve gereçleriyle ilgili problemler
- b. Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan problemler
- c. Okulla ilgili diğer problemler

Öğrencilerin meslek iş ve gelecekle ilgili alandaki yaygın problemlerini ise şu gruplarda toplamak mümkündür.

- a. Gelecekteki eğitim ve öğretimle ilgili problemler
- b. İş ve meslek alanları ile ilgili problemler

c. Gelecekteki idealler ve bunlarla ilgili kaygılar konusundaki problemler

Lise çağındaki öğrencilerimizin gelecekle ilgili problem alanında daha çok başarısız olma ve gelecek kaygısı duyma yönündeki problem maddelerini işaretlemeleri ülkenin ekonomik ve toplumsal yapısından kaynaklanabileceği gibi, kendi kendilerinin ve toplumun onlardan beklentilerinin yüksekliği ile omuzlarında taşıdıkları sorumluluk duygularının ağırlığından da kaynaklanmış olabilir.

Elde edilen bulgulara göre. Öğrencilerin sağlık ve beden gelişimi problem alanında yaygın olarak kabul edilebilecek bir problemi görülmemiştir. Yani bu alanda öğrencilerin %40 ve daha fazlası tarafından işaretlenmiş herhangi bir problem bulunmamaktadır. Buna göre sağlık ve beden gelişimi problem alanındaki problemlerin, öğrencilerin yaygın problemleri arasında bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumu, gençlik çağının birçok bakımdan sağlıklı bir çağ olması ve bu çağda beden sağlığının çocukluk çağına göre daha iyi durumda bulunmasından (Yürükoğlu,1987,s. 15) kaynaklandığı düşünülebilir.

C. Öğrencilerin Problemlerini Etkileyen Bazı Değişkenler

Bu bölümde, sınavla öğrenci alan devlet lisesine devam eden öğrencilerin problemlerini, problem alanları, cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, yatılı olup-olmama, anne ve babanın eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi gibi

değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi sonucu elde edilen bulgular, denence sırasına göre tartışılarak yorumlanmıştır.

I-Problem Alanlarına Göre Öğrenci Problemleri

Denence - 1

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri; diğer problem alanlarına göre okulla ilgili ve meslek iş ve gelecekle ilgili alanlarda daha fazladır”.

Bu araştırmada ortaya çıkan bulgulara göre; en yoğun problem alanı meslek iş ve gelecek ile ilgili olanıdır. Gelecekteki ideallerle ilgili kaygılar ve gerek kendilerinin gerek toplumun onlardan yüksek beklentileri sonucu omuzlarında hissettikleri ağırlık bu alandaki problem yoğunluğunun artmasına neden olmuş olabilir.

II. Cinsiyetin Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence-2

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, cinsiyetine göre karşılaştırıldığında, kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha problemlidir”.

Bu araştırmada ortaya çıkan bulgulara göre ğrenci problemleri cinsiyete göre incelenmesi sonucunda öğrencilerin problem envanteri puan ortalamalarının farklı bulunduğu fakat bu farklılığın istatistiksel yönden anlamlı düzeye de olmadığı (Bkz. Tablo-12) anlaşılmıştır. Böylece ğrencilerin sahip olduğu problemler cinsiyet değişkeninden etkilenmemektedir, denilebilir.

Ülkemizde yapılan bazı araştırmalar incelendiğinde aşağıdaki bulgulara rastlamaktayız.

Karahan (1990, s.111) kız öğrencilerle erkek öğrencilerin problem durumları istatistiksel açıdan önemli bir farkla kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha problemliler oldukları sonucunu vermiştir.

Işık (1993;s. 70), yaptığı araştırmasında kızlarla erkekler arasında problem durumu açısından önemli bir fark bulamamış ancak kızların problem envanteri puan ortalamasının erkeklere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Yine bu sonuçla ilgili olarak bazı araştırmacılar, erkek çocukların karşılaştıkları güçlüklerle ilgili daha çok başkalarını suçlamaya yönelmeleri; buna karşılık kızların aynı durumda suçu kendilerinde arama eğiliminde olduklarını ileri sürmektedirler (Kahraman, 1995,s.119)

Ersanlı (1988,s.73), kız öğrencilerle erkek öğrencilerin benlik tasarım düzeylerini karşılaştırmış ve kız öğrencilerin benlik tasarım düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha düşük olduğunu saptamıştır.

Bozkurt (1989,s.63), kız öğrencilerle erkek öğrencilerin atılganlık düzeylerini karşılaştırmış ve kız öğrencilerin atılganlık düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha düşük olduğunu belirlemiştir.

Akay (1990,s.59), kız öğrencilerle erkek öğrencilerin sosyal ve kişisel uyum düzeylerini karşılaştırmıştır. Kız öğrencilerin sosyal ve kişisel uyum düzeylerini erkek öğrencilerininkine göre biraz daha düşük bulmuştur.

III. Devam Edilen Okul Türünün Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence-3

“Sınava öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, halen devam ettikleri okul türüne göre karşılaştırıldığında meslek lisesi öğrencileri daha problemlidir.”

Bu araştırmanın örneklemini Kahramanmaraş şehir merkezinde sınavla öğrenci alan 5 okulun öğrencileri oluşturmaktadır. Her okulun kendine has eğitim öğretim özelliklerine ve farklı nitelikleri olan öğrencilere sahip olduğu

düşünülmüştür. Her insan bir dünya olduğu gibi her dünyanın da kendine özgü problemlerinin var olabileceği düşüncesiyle yukarıdaki denence kurulmuştur.

Araştırmanın denencesi ile ilgili olarak elde edilen bulguya göre, öğrencilerin problemleri üzerinde devam ettikleri okulun etkisi önemli bulunmuştur. Öğrencilerin en çok problemlili oldukları okuldaki en az problemlili okula doğru yapılan sıralama:

Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi, Anadolu Teknik Meslek Lisesi, Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi ve Süleyman Demirel Fen Lisesi şeklinde sıralanmaktadır. (Bkz. Tablo – 13)

Karahan (1990,s.113) araştırmasında devam edilen okul türünün problem durumunu anlamlı düzeyde etkilediğini tespit etmiştir. İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin problem durumları diğer liselere oranla anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur.

IV. Sınıf Düzeyinin Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence-4

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, sınıf düzeylerine göre karşılaştırıldığında Lise 3. sınıf öğrencileri diğer sınıflara göre daha problemlidir.”

Öğrenci problemlerine göre incelenmesi sonucunda ortaya çıkan araştırma bulguları, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre problem envanteri puanları ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir (Bkz.Tablo-16) ve bu farklılığın istatistiksel yönden de anlamlı düzeyde olduğu bulunmuştur (Bkz.Tablo-17). Yani istatistiksel işlemler öğrenci problemlerinin artması veya azalması arasında önemli bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Böylece öğrencilerin sahip olduğu problemler sınıf değişkeninden önemli derecede etkilenmektedir denilebilir.

Yukarıda denencede ifade edilen en problemlili sınıf düzeyi lise 3. sınıflar değil lise 1. sınıflar çıkmıştır. Öğrencilerin problemlerinin lise 3. sınıfa geldiklerinde ÖSS kaygısı ve içinde buldukları ortamın sınırlayıcılığı, sosyal çevreyle kısıtlı ilişkiler, gelecek beklentileri gibi etkenlerin varlığıyla artacağı düşünüldükten Denence -4 ifade edilmiştir. Elde edilen araştırma bulgusunun nedeni ise hazırlık sınıfı öğrencilerinin ortama uyum aşaması içinde olmaları, lise 2 ve lise 3. sınıfların ise yaklaşan ÖSS sınavı ile meşgul olmaları ve lise 1. sınıfların bu iki durumdan uzak okulun tüm problemlerini hissetmelerinden kaynaklanabilir.

Işık (1993,s.75), araştırmasında öğrenci problemlerinin devam ettikleri sınıflara göre farklılık gösterdiğini ve lise 2. sınıf öğrencilerinin daha problemlili olduklarını tespit etmiştir.

Yapılan benzer araştırmalarda ise değişik sonuçlar elde edilmiştir. Yeşilyaprak (1982) yaptığı araştırmasında öğrenci problemlerinin devam ettikleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermediğini, Kılıç (1987) öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ile problemlerinin önem derecesi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur. Baymur (1959, s.29) sınıf büyüdükçe lise öğrencilerinin problemlerinin azaldığını, Kepçeoğlu (1969, s.66) sınıf düzeyi yükseldikçe öğrenci problemlerinin arttığını araştırma bulgularıyla ortaya koymuşlardır. Bir diğer araştırma bulgusu ise lise 3. sınıflardaki öğrencilerin lise 1. ve 2. sınıftaki öğrencilerden daha sorunlu olduğu (Gür,1990,s.14) şeklinindedir.

Güven (1990,s.47) ve Karahan (1990,s.117) ise araştırmalarında sınıf düzeyleri ile öğrenci sorunları arasında anlamlı bir farkın olmadığını tespit etmişlerdir.

Kısmen doğrulan bu denencenin araştırılması sonucunda yař ilerledikçe problemlerin yoğunlaşmaya başladığı dūřünülebilir. Bu sonucun tutarlı bir biçimde yorumlanabilmesi için etkili olabilecek başka nedenlerinde araştırılmasına gerek duyulabilir.

V. Yatılı Olup-Olmamanın Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence-5

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, yatılı olup-olmama durumlarına göre karşılaştırıldığında yatılı olanlar, olmayanlara göre daha problemlidir.”

Öğrenci problemlerinin yatılı olup- olmama durumuna göre ortaya çıkan araştırma bulguları sonucu, yatılı olan öğrencilerin problem envanteri puanları ortalaması yatılı olmayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Ortalamalar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark elde edilmiştir. (Bkz.Tablo-19)

Yani öğrencilerin sahip oldukları problemlerin yatılı olma durumlarında arttığına yönelik Denence-5 doğrulanmıştır.

Yatılı olup olmama durumuna göre öğrenci problemleri arasındaki anlamlı düzeydeki farklılık beklentiler doğrultusunda olan bir sonuçtur. Aile ortamından uzakta, sınırlayıcı kurallarının etkileriyle yurt koşullarının kısıtlayıcılığı önemli problemlere yol açabilir.

Yurtiçi ve yurtdışında yapılan araştırmalarda da yurt yaşantısı geçiren çocukların ve gençlerin yurt yaşantısı geçirmeyenlere göre daha problemliler olduğu tespit edilmiştir. (Goldferb, 1952; Tizard ve Hodges,1978; Yanbastı

1971; Bıyıklı, 1976; Eripek 1977; Anter 1981; Kaya, 1982; Cilga, 1983; Kut ve Özeltin, 1987; Puner, 1988; Akt.,Gür, 1990,s. 134), Işık(1993, s.73). Yapılan bu araştırmalarda yurtda ve yatılı çocukların, ailesi ile kalan çocuklara göre daha problemlili oldukları bulunmuştur.

Öğrencilerin dış dünyadan en yoğun şekilde etkilenilen ergenlik döneminde kaldıkları yerin; başarılarını sosyal uyum düzeylerini, arkadaş ilişkilerinin ,geleceğe bakışlarını, ruh sağlıklarını bir şekilde etkilemektedir. Kalınan yerde çalışan insanların davranışları ise, bu etkiyi daha olumlu ya da daha olumsuz düzeyde arttırmaktadır. Bu yerlerdeki şu gibi problemlerle karşılaşmaktadır: kurallar, sosyal ilişkiler, sağlık koşulları, boş zaman değerlendirme bunlar arasında sayılabilir.

Yapılan diğer bazı araştırma bulgularına göre öğrencilerin problemleri ile kaldıkları yer arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır (Eşrefi, 1982; Kılıç,1987; Güven,1990; Işık.1993).

VI- Annenin Öğrenim Durumunun Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence-6

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, annelerinin eğitim durumlarına göre karşılaştırıldığında, annelerinin

eđitim durumu dűşűk olanlar, annelerinin eđitim durumu orta ve yűksek olanlara gűre daha problemlidir.”

űđrencilerin annelerinin űđrenim durumuna gűre űđrenci problemlerini incelenmesi sonucunda űđrencilerin problem envanteri puan ortalamaları arasında istatistiksel yűnden anlamlı dűzeyde bir fark elde edilememiřtir. (Bkz.Tablo-21).

Buna gűre, űđrencilerin problemlerinin artması ya da azalması űzerinde annenin űđrenim durumu deđiřkeninin űnemli bir etkisi olmadıđı ortaya çıkmıřtır.

Annenin űđrenim durumu deđiřkeni açısından űđrenci problemlerinin ortalamalarının en çok olduđu grup annesi okur yazar olan grup çıkmıřtır.

Annenin űđrenim durumu ile űđrenci problemleri arasında istatistiksel anlamlı bir fark bulunamayan diđer arařtırma bulguları da vardır (Dođan,1988; Gűven, 1990; Karahan, 1990; Iřık; 1993) .

Problem puanlarının ortalaması dűzenli bir sıralama ile artma veya azalma eđiliminde deđildir.

Bu araştırmada öğrencilerin en az problemleri oldukları alanın ev ve aile yaşamı ile ilgili olduğu saptanmıştır. Bu iki sonuç araştırmanın bütünlüğü içerisinde birbirini desteklemektedir.

VI- Babanın Öğrenim Durumunun Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence-7

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, babalarının eğitim durumlarına göre karşılaştırıldığında, babaların eğitim durumu düşük olanlar, babalarının eğitim durumu orta ve yüksek olanlara göre daha problemlidir.”

Öğrencilerin babalarının öğrenim durumuna göre problemlerin incelenmesinde, öğrenci problem envanteri puanlarının ortalamaları arasında fark istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır (Bkz. Tablo-22) .

Elde edilen bu sonuca göre öğrencilerin problemlerinin artması ya da azalması üzerinde babanın öğrenim durumu değişkeninin önemli bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmaktadır. Böylece Denence –7 doğrulanmamaktadır.

Babanın öğrenim durumu açısından, problem envanteri puanı ortalaması en fazla görünen grup “babası meslek yüksek okulu mezunu” grubudur.

Karahan (1990,s.118) ve Işık (1993,s.179) yaptıkları araştırmalar sonucunda baba öğrenim durumunun problem üzerinde etkisi olmadığını tespit etmişlerdir. Benzer araştırmalarda, genellikle babanın öğrenim durumu düştükçe öğrenci problemlerinin arttığı (Eşrefi,1982; Güngör,1989; Güven, 1990) bulunmuştur. Daha öncede belirtildiği gibi öğrencilerimizin ev ve aile yaşamı ile ilgili alanda en az yoğunluğa sahip oldukları tespit edilmiştir. Akran grupları içinde başarılı kabul edildikleri ergenlerimizin ebeveynleri ile problem durumları sonuçları araştırma içerisinde tutarlılık göstermektedir. Genelleme yapılabilmesi için babanın eğitim durumu ile öğrenci problemleri üzerinde yeni incelemeler yapılması gerekmektedir.

VIII-Ailenin Gelir Düzeyinin Öğrenci Problemleri Üzerindeki Etkisi

Denence-8

“Sınavla öğrenci alan devlet lisesi öğrencilerinin problemleri, ailelerinin gelir düzeyine göre karşılaştırıldığında ailesinin gelir düzeyi düşük olan öğrenciler, ailesinin gelir düzeyi orta ve yüksek olanlara göre daha problemlidir.”

Öğrencilerin, ailelerinin gelir düzeyine göre problemlerinin incelenmesinde problem envanteri puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur (Bkz. Tablo-25).

Elde edilen bu sonuca göre öğrenci problemlerinin artması veya azalması üzerinde ailenin gelir düzeyi değişkeninin önemli bir etkisinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Böylece Denence-8 doğrulanmaktadır. Bu sonuç değişik sosyo-ekonomik düzeylere mensup öğrencilerin problemlerini ve diğer çeşitli durumların karşılaştıran araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Terman (1947), Frankel (1958), Astin (1964), Nichols (1965)'e göre öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi ile akademik öğrenim derecesi yönünden yüksek ailelerden gelen öğrenciler olması başarılarını olumlu, düşük olması ise olumsuz yönde etkilemektedir (Akt.,Güven, 1990; Özgüven,1974) .

Eşrefi (1982), ekonomik düzeyi düşük ailelerden gelen öğrencilerin ekonomik düzeyi yüksek ailelerden gelen öğrencilere göre daha problemlili olduğunu, Güngör (1998), yüksek gelir düzeyindeki ailelerin çocuklarının özsaygı düzeylerinin düşük gelir düzeyindeki ailelerin çocuklarından daha yüksek olduğunu tespit etmişleridir.

Türker (1974) araştırmasında sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin ders notlarının ve moral durumlarının sosyo-ekonomik durumdan avantajlı olan öğrencilere göre daha düşük olduğunu ortaya koymuştur.

Karahan (1990, s.119) ve Işık (1993,s.82) yaptıkları araştırmalarla sosyo-ekonomik düzeyin öğrenci problemleri üzerinde önemli bir etkinliğinin olmadığını ortaya koymuşlardır.

Karaduman (1997, s.53) Ankara Fen Lisesi'nde yaptığı araştırmada öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının kendini kabul düzeylerini etkilemediğini tespit etmiştir.

Bu konuda daha sağlıklı ve nitelikli bir yorumda bulunabilmek için yeterli sayıda ve çeşitli şartlarda farklı gelir düzeylerine sahip ailelerden gelen öğrenci gruplarının karşılaştırılmasına imkan veren araştırmalara ihtiyaç vardır.

BÖLÜM VI

VARGI VE ÖNERİLER

Bu araştırmada 1999-2000 öğretim yılında K.Maraş şehir merkezinde sınavla öğrenci alan devlet liselerine devam eden öğrencilerin problemlerinin neler olduğu, bu problemlerin genel olarak, problem alanlarına göre ve yaygınlıkları açısından durumları ile bu sorunların artması veya azalması üzerine öğrencilerin cinsiyetlerinin, okul türlerinin, sınıf düzeylerinin, yatılı olup olmadıklarının, anne ve babalarının öğrenim durumlarının ve ailelerinin gelir düzeyinin önemli bir etkisi olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

Bu amaçla yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bulgulara göre sınanan 8 denenceden 5'i 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bulunarak üçü tamamen ikisi kısmen doğrulanmıştır.

Araştırma bulgularına göre şu yargılara ulaşılmıştır:

- 1- Öğrencilerin problemleri tespit edilmiş ve en çok problemli oldukları alanın, meslek, iş ve gelecek problem alanı olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrenci başına düşen ortalama problem sayısı 45 civarında çıkmıştır. Öğrencilerin problemli buldukları diğer problem alanları sırası ile ; okul, kız-erkek arkadaşlığı, kişilik,benlik ve iç hayat, başkaları ile ilişkiler, sağlık ve beden gelişimi ve ev ve aile alanlarında problemli oldukları ortaya çıkmıştır. Elde edilen araştırma bulguları benzer

araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Okul genelinde ise lise 1. sınıfların daha problemlili olduğu tespit edilmiştir. Böylece öğrencilerin sınıf düzeylerine göre ele alınıp incelenmesinde birinci sınıfların üçüncü sınıflara oranla daha problemlili oldukları görülmüştür. Bu durum ise kurulan denenceyi kısmen doğrulamaktadır.

- 2- Öğrencilerin yaygın olarak nitelendirilebilecek 28 problemi tespit edilmiştir. Bu problemler çoğunlukla okul, daha sonra meslek iş ve gelecek, kişilik benlik ve iç hayat, başkaları ile ilişkiler, kız-erkek arkadaşlığı ile ev ve aile ilgili alandan belirtilen bir maddeden oluşmaktadır. Okulla ilgili yaygın problemlerin daha çok; okulun fiziki ve sosyal şartları ile sürdürdüğü eğitim öğretim sürecinde, meslek iş ve gelecekle ilgili alanda ise gelecek kaygısından kaynaklandığı tespit edilmiştir.
- 3- Öğrencilerin problem alanlarına göre problem durumları incelendiğinde ise aralarında önemli yoğunluk farkları belirlenmiştir. Öğrencilerin problemlerinin meslek iş ve gelecek ve okulla ilgili alanlarda daha yoğun olduğu saptanmıştır. Buradan, çeşitli problem alanlarında değişik yoğunluklarda dağılım gösteren öğrenci problemlerinin, onların gelişimini geniş ölçüde etkilemekte olduğu söylenebilir.
- 4- Öğrencilerin cinsiyetlerine göre problem envanteri puanlarının ortalamaları arasındaki fark istatistiksel yönden anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç ile öne sürülen denence reddedilmiştir.
- 5- Öğrencilerin devam ettikleri okul türlerine göre problem envanteri puanları ortalamaları arasındaki fark istatistiksel yönden anlamlı

bulunmuştur. Ancak denencede ileri sürüldüğü gibi meslek liseleri diğer liselere göre daha problemliler olarak tespit edilmemiştir Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi, diğer gruplara göre daha problemliler bulunmuştur ve bu okulu sırası ile Anadolu Teknik Meslek Lisesi, Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi ve Süleyman Demirel Fen Lisesi takip etmektedir. Okul türleri ile ilgili öne sürülen denence de kısmen doğrulanmıştır.

- 6- Öğrencilerin yatılı olup olmamalarına göre problem envanteri puanlarının ortalamaları arasındaki fark istatistiksel yönden anlamlı bulunmuştur. Yatılı öğrenciler, yatılı olmayan öğrencilere göre daha problemliler olarak saptanmıştır. Böylece öne sürülen denence doğrulanmıştır.
- 7- Öğrencilerin annelerinin öğrenim durumuna göre problem envanteri puanları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark elde edilememiştir. Öne sürülen denence doğrulanmamıştır.
- 8- Öğrencilerin babalarının öğrenim durumuna göre problem envanteri puanları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark elde edilememiştir. Öne sürülen denence doğrulanmamıştır.
- 9- Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre problem envanteri puanları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark elde edilmiştir. Ailelerinin gelir düzeyi düşük olan öğrenciler orta ve yüksek olanlara göre daha problemliler bulunmuşlardır. Öne sürülen denence doğrulanmıştır.

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgular çerçevesinde, K.Maraş şehir merkezinde bulunan sınavla öğrenci alan devlet liseleri öğrencilerinin problemlerinin çözülmesinde yararlı olması beklenen bazı önerilere aşağıda değinilmiştir.

- 1- Öğrencilerin problemleri meslek iş ve gelecek alanı ile okulla ilgili alanlarda yoğunlaşmaktadır. Problemlerinin en yaygın olarak belirlendiği alanlara bakıldığında ise 28 madde ile karşılaşılmaktadır. Okulla ilgili problemler çoğunlukta iken onu meslek, iş ve gelecek, kişilik, benlik ve iç hayat, başkaları ile ilişkiler ile ev ve aile ilgili alanlar sırası ile takip etmektedir. Dikkat çeken bir başka nokta ise yaygın problem maddeleri içinde 1. sırada “Bazı arkadaşlarımın çıkarıcı olması beni üzüyor” maddesi gelmektedir.

Bu sebeple aşağıdaki konular ele alınabilir.

- a. Okullarda kültürel-sosyal ve sportif etkinliklere daha fazla önem verilebilir.
- b. Okullardaki eğitim öğretim etkinliklerinde imkanlar dahilinde öğrencilerin isteklerine kulak verilebilir.
- c. Gelecekle ilgili beklenti yüksekliklerinden kaynaklanmış olabilecek kaygılarını sağlıklı bir düzeye çekebilmek için Psikolojik Danışma ve Rehberlik servisi ile okul işbirliği içinde çalışabilir.
- d. Başkaları ile ilişkilerinde ve kendi benlik, kişisel ve iç hayatla ilgili problem çözme davranışlarının geliştirilip benimsetilmesine

yardımcı olunabilir. Öğrencilerin kendilerine ve başkalarına güven duygularını geliştirecek etkinlikler psikolojik danışmanlar tarafından hazırlanarak uygulamaya geçirilebilir.

- e. Eğitim kurumları bireylerin yalnızca zihinsel gelişimlerini sağlamakla değil, sosyal ve ruhsal gelişimlerini de ele almakla yükümlüdür. Araştırma sonuçlarının ışığında okullarımızdaki psikolojik danışma ve rehberlik servisleri ders yılı başında okul idarecileri, öğretmenleri ve gerekirse velilerin de katılabileceği seminerler düzenlenebilir. Bu seminerlerde lise öğrencilerinin gelişimsel özellikleri, karşılaşılabilecekleri sorunlar ve bu sorunların çözümünde kimlere hangi görevlerin düştüğü, nasıl bir yaklaşım izlenmesi gerektiği ve bu noktada psikolojik danışma ve rehberlik servisinin önemi konularında aydınlatıcı bilgiler verilebilir.
- f. Öğrenciler toplumsal çevreleriyle ve arkadaşlarıyla sağlıklı ilişkiler içerisinde olmaya özendirilebilir. İletişim becerilerini geliştirmenin yolları, kız ve erkek arkadaşlarıyla uyum içerisinde olmalarını sağlayacak sosyal beceriler kazanmaları, kendilerine güvenli, mutlu ve üretken bir ortam oluşturmaları öğretilir.
- g. Öğrencilere ihtiyaç duyduklarında psikolojik danışma yardımı almanın önemi ve faydaları vurgulanmalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik servisine sıcak bakmaları sağlanmaya çalışılmalıdır. Gençlere birlikte katılabilecekleri ve planlayabilecekleri sosyal etkinlikler hazırlatılarak; ekip çalışması, grup bilinci, birbirlerini

dinleyip-anlama, birbirlerinin fikirlerini önemseme gibi kavramlar kazandırılabilir.

Örnek: Gezi planları, yardım kurumlarına ziyaretler (Çocuk Esirgeme Kurumu, Hastane, Yaşlılar Yurdu... vb.).

h. Yatılı kalan öğrencilerin problemlerini azaltmak amacı ile aşağıdaki çalışmalar yapılabilir:

-Grupla Psikolojik Danışma Hizmeti.

-Yurtların daha iyi yaşanılır hale getirilmesi için gerekli önlemler alınabilir ve yurttardaki mevcut fiziksel koşullar iyileştirilebilir.

-Yurt yöneticileri ile olan ilişkiler öğrencilerde kaygı yaratıcı unsur olmaktan çıkartılarak daha anlayışlı ve hoşgörülü bir ortamın sağlanılmasına çalışılabilir.

-Yurtta uygulanan kurallar gözden geçirilerek öğrencilerin genel istek ve ihtiyaçlarına göre yeniden ele alınarak disiplinsizliğe yol açmayacak tarzda yeniden düzenlenebilir (Kılıç,1994, s.85).

2- Konuyla ilgili araştırma yapmak isteyenlere yardımcı olabileceği düşüncesiyle şu önerilere de yer verilmesi uygun bulunmuştur:

a. Bu araştırma sadece K.Maraş şehir merkezinde seçilen sınavla öğrenci alan 5 devlet lisesinde yapılmıştır. Genel anlamda daha bağlayıcı ve güvenilir sonuçlar ülke çapındaki sınavla öğrenci alan devlet liselerinin işbirliği ile sağlanabilir.

b. Araştırmada öğrenci problemlerini etkileyebileceği düşünülen denenceler 8 tane ile sınırlı tutulmuştur. Konu daha geniş ve kapsamlı olarak ele alınmalıdır.

BÖLÜM VII

ÖZET

Bu araştırmada Kahramanmaraş ili sınavla öğrenci alan devlet liselerine devam eden öğrencilerin problemlerinin neler olduğu ve bu problemler üzerinde problem alanlarının, öğrencilerinin cinsiyetlerinin, devam ettikleri okul türünün, sınıf düzeyinin, yatılı olup- olmamalarının, anne ve babalarının öğrenim durumu ve ailelerinin gelir düzeyinin önemli bir etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmanın evrenini 1999-2000 Öğretim Yılı bahar döneminde Kahramanmaraş ilinde sınavla öğrenci alan; Süleyman Demirel Fen Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Kadriye Çalık Anadolu Lisesi, Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi, Anadolu Tekstil Meslek Lisesi, Anadolu İmam-Hatip Lisesi, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, Anadolu Teknik Meslek Lisesi, Anadolu Kız Meslek, Anadolu Ticaret Meslek Lisesine devam eden 2614 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak için ayrıca bir örneklem grubu oluşturma yoluna gidilerek uygulama sırasında; Süleyman Demirel Fen Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi, Anadolu Teknik Meslek Lisesi, Anadolu Ticaret Meslek Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin tamamına yakını örneklem grubuna dahil edilmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin 462'si kız, 372'si erkektir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğrenci sorunlarının tespitinde bağımlı değişken olarak Baymur (1959), tarafından Milli Eğitim Bakanlığı için geliştirilen ve halen Rehberlik ve Araştırma Merkezlerince kullanılan “Problem Tarama Envanteri L Formu” kullanılmıştır. Sağlık ve beden gelişimi, okul, ev ve aile, başkaları ile ilişkiler, kız-erkek arkadaşlığı, meslek iş ve gelecek ile ilgili problem alanları tekrar gözden geçirilmiş ve araştırmaya uygun hale getirilerek düzenlenmiştir. Araştırmada, öğrenci problemlerini etkilemesi düşünülen bağımsız değişkenler hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “ Öğrenci Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Veri toplama araçları uygun zaman ve ortamlarda araştırmacı ve sınıf öğretmenlerinin işbirliği ile uygulanmıştır. Toplanan araştırma verilerinin analizinde ise “Tek Yönlü Varyans Analizi” ve “t-testi” ile beraber gerekli durumlarda yüzdeler hesaplamalar ve uygun işlemlerden yararlanılmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgular şöylece özetlenebilir.

- 1- Öğrencilerin problemlerinin en çok Meslek İş ve Gelecek alanlarında yoğunlaştığı, bunu sırası ile Okul, Kız-Erkek Arkadaşlığı, Kişilik Benlik ve İç Hayat, Başkaları İle İlişkiler, Sağlık ve Beden Gelişimi ile Ev ve Aile İle İlişkiler problem alanları takip etmektedir.
- 2- Öğrenci problemlerinin artması ve azalması üzerinde cinsiyet değişkeninin önemli bir etkisi olmadığı ortaya çıkmıştır.
- 3- Öğrenci problemlerinin artması ve azalması üzerinde devam ettikleri okul türünün önemli bir etkisi görülmüştür. Öğrencilerin problemleri okul türlerine göre karşılaştırıldığında Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi en problemlili grup olarak bulunmuştur.

- 4- Öğrenci problemlerinin artması ve azalması üzerinde devam ettikleri sınıf düzeyinin önemli bir etkisi görülmüştür. Öğrencilerin problemleri sınıf düzeylerine göre karşılaştırıldığında lise 1. sınıf öğrencileri en problemlili grup olarak bulunmuştur.
- 5- Öğrenci problemlerinin artması ve azalması üzerinde yatılı olup olmamalarının önemli bir etkisi görülmüştür. Öğrencileri problemleri yatılılık durumlarına göre karşılaştırıldığında yatılı öğrencilerin en problemlili grup olduğu görülmüştür.
- 6- Öğrenci problemlerinin artması ve azalması üzerinde annelerinin eğitim durumlarının önemli bir etkisi görülmemiştir.
- 7- Öğrenci problemlerinin artması ve azalması üzerinde babalarının eğitim durumlarının önemli bir etkisi görülmemiştir.
- 8- Öğrenci problemlerinin artması ve azalması üzerinde ailelerin gelir düzeyinin önemli bir etkisi görülmüştür. Öğrencilerin problemleri ailelerin gelir düzeyi karşılaştırıldığında, ailelerinin gelir düzeyi düşük olan öğrencilerle orta ve yüksek olanların problemleri arasındaki fark önemli bulunmuştur. Yani ailesinin gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin daha problemlili oldukları ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmada; elde edilen bulguların doğrultusunda öğrencilerin Meslek İş ve Gelecek ve Okula ilişkin çok sayıda talep ve problemlerinin olduğu söylenebilir. Bu problemlerin devam edilen okul türü, sınıf düzeyi, yatılılık durumu, ailelerinin gelir düzeyi gibi kişisel niteliklerle de ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Tüm bu sonuçlara göre öğrencilerimizin yetenek-başarı grafiklerini sağlıklı hale getirmek onları mutlu verimli güvenli ve kendini gerçekleştirmiş insanlar olarak yetiştirmek problemlerinin çözümüne çalışmakla sağlanabilir. Zihinsel potansiyeli yüksek olan bu öğrencilerimize yapılacak olan her yatırım aydınlığa kavuşmamızda bize destek olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKAY, Nuray
1990 “Lise Öğrencilerine İlişkin Bazı Niteliklerin Sosyal ve Kişisel Uyum Düzeylerine Etkisi.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi.
- ALTINTAŞ, Ersin
1980 “Ortaokul Öğrencilerinin Sorunları.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi.
- ATAÜNAL, Aydoğan
1994 “Günümüzde Gençlik Sorunları ve Bazı Önlemler.” **Çağdaş Eğitim Dergisi**, Mayıs.
- BAYMUR, Feriha
1961 “Lise ve Dengi Okullara Devam Eden Öğrencilerin Problemleri.” **M.E.B. Talim ve Terbiye Dairesi Araştırma ve Değerlendirme Bürosu**, Ankara.
- BOZKURT, K.
1989 “Üniversite Öğrencilerinin Atılganlık Düzeylerini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Samsun: 19 Mayıs Üniversitesi.
- DEMETOĞLU, Tülay
1980 “Lise Öğrencilerinin Sorunları.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi.
- DOĞAN, Süleyman
1988 “Yurt Dışında Yaşantı Geçiren ve Geçirmeyen Öğrencilerin Problemleri.” (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- EREN, Ayten
1994 “Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ve Psikolojik İhtiyaçlarının İncelenmesi.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Gazi Üniversitesi.
- ERSANLI, K
1988 “Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarım Düzeylerini Etkileyen Faktörler.” (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Konya : Selçuk Üniversitesi.

- EŞREFİ , Kerim
1979 “Ankara-İran Ortaokulu Öğrencilerinin Sorunlarının Bir Grup Rehberliği Araştırması.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- GÖKÇE , Birsen
1984 “Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları.” **M.E.G. ve S.B. Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Matbaası** Ankara.
- GÜNGÖR , Abide
1989 “Lise Öğrencilerinin Öz Saygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler.” (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- GÜR , Munise
1990 “Yetiştirme Yurdu Yaşantısı Geçiren ve Geçirmeyen Öğrencilerin Sorunları.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Malatya : İnönü Üniversitesi.
- GÜVEN , Mehmet
1990 “İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sorunları.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Malatya : İnönü Üniversitesi.
- İŞİK , Abdülkerim
1993 “Malatya Fen Lisesi Öğrencilerinin Problemleri.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Malatya : İnönü Üniversitesi.
- KAHRAMAN , Sibel
1995 “Cinsiyetleri , Yalnızlık ,Başarı ve Sınıf Düzeyleri Farklı Olan ve Olmayan Meslek Lisesi Öğrencilerinin Stresle Başaçıkma Stratejilerinin İncelenmesi.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- KAPTAN , Saim
1982 **Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistiksel Yöntemleri.** Ankara : Tekışık Matbaası ve Rehber Yayın Evi.
- KARADUMAN , Dilek
1997 “Ankara Fen Lisesi Öğrencilerinin Kendini Kabul Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi.

KARAHAN , Fikret

1990

“Lise Öğrencilerinin Problemlerini Etkileyen Faktörler.”
(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Samsun: 19
Mayıs Üniversitesi.

KEPÇEOĞLU , Muharrem

1988

Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Ankara Kadioğlu
Matbaası

1986

“Eğitimde Psikolojik Hizmetlerin Rolü ve Önemi.”
Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunlar. Ankara
Türk Eğitim Derneği Yayınları , s. 31-38.

1969

“Ankara Şehir Ortaokullarına Devam Eden Öğrencilerin
Problemleriyle İlgili Bir Araştırma.” (Yayımlanmamış
Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

KILIÇ , Mustafa

1987

“Değişik Psikolojik Arazilara Sahip Olan ve Olmayan
Öğrencilerin Sorunları.” (Yayımlanmamış Doktora
Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

1988

“Kalkınma Planlarında Rehberlik.” **Devlet Planlama
Dergisi.** Ankara

1994

“Yurtlarda Kalan Üniversite Öğrencilerinin Kaygılarını
Etkileyen Yurt Yaşamına İlişkin Bazı Etmenler.”
Malatya: İnönü Üniversitesi Proje.

KILIÇCI , Yadigar

1989

Okulda Ruh Sağlığı. Ankara : Şafak Matbaası.

OSKAY , Gülter

1981

“Değer Yargıları Yönünden Ana-Baba Ergen Çatışması.”
(Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Hacettepe
Üniversitesi.

- ÖZBEN , Şuheda
1995 “Lise Öğrencilerinin Akademik Başarısızlıkları Nedenlerine Bakışları.” **Buca Eğitim Fakültesi Dergisi** , İzmir : 9 Eylül Üniversitesi Yayınları , Sayı : 8.
- ÖZER , Zuhâl
1997 “Özel Yetenekli Çocuklar.” **Bilim Teknik Dergisi** , Sayı : 351.
- PATTERSON , CH.
1962 **Caunseling and Guidance in Schools.** New York Harper and Raw Publishers
- ŞEMİN , Refia Uğurel
1984 **Gençlik Psikolojisi.** İstanbul : İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- ŞERİFE , Davut
1985 “Grup ve Psikolojik Danışmanın Lise Öğrencilerinin Problemleri ve Benlik Tasarımlarına Olan Etkisi.” (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- TAN , Hasan
1986 **Psikolojik Danışma ve Rehberlik.** İstanbul : M.E.B. Yayınları.
- 1971 **Öğrenci İhtiyaçları Tarama Listesi ve Kullanışı.** İstanbul : M.E.B. Yayınları.
- TÜRKER , Vural
1974 “Ankara’da Üç Lisedeki Sosyo-Ekonomik Bakımdan Avantajsız Öğrencilerin Çeşitli Özellikleri , Belli Başlı Eğitim ve Rehberlik Sorunları.” (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- YAVUZER , Haluk
1982 **Çocuk ve Suç.** İstanbul : Altın Kitaplar Yayın Evi.
- YEŞİLYAPRAK , Binnur
1988 “Gençlerde Meslek Seçiminde Yapılacak Yardımlar.” **Eğitim ve Bilim Dergisi** , Sayı : 59.

YILMAZ , Fedai
1990

“Lise ve Dengi Okullara Devam Eden Öğrencilerin Uyum Düzeylerini Etkileyen Faktörler.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Samsun: 19 Mayıs Üniversitesi.

YÖRÜKOĞLU , Atalay

1988

Çocuk Ruh Sağlığı. Ankara : Türkiye İş Bankası Yayınları.

1988

Gençlik Çağı. Ankara : Türkiye İş Bankası Yayınları.

EKLER

EK-1 Öğrenci Kişisel Bilgi Formu

EK-2 Sınavla Öğrenci Alan Devlet Lisesi Öğrencilerinin Problem Tarama

Envanteri

EK-3 Sınavla Öğrenci Alan Devlet Lisesine Devam Eden Öğrencilerin Yaygın

Problemlerinin Önem Derecesi

EK-1

ÖĞRENCİ KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Adınız ve Soyadınız :
Okulunuz:

() Yatılı

() Gündüzlü

1. Cinsiyetiniz:

() Kız

() Erkek

2. Sınıfınız:

() Haz.

() Lise 2

() Lise 1

() Lise 3

3. Anne – Babanızın Öğrenim Durumu

	Anne	Baba
Okur – Yazar Değil	()	()
Okur – Yazar.....	()	()
İlkokul Mezunu.....	()	()
Ortaokul Mezunu	()	()
Lise Mezunu	()	()
Meslek Yüksek Okul Mezunu (2 Yıllık).....	()	()
Üniversite Mezunu (4-6 Yıllık).....	()	()
Lisans Üstü:		
- Yüksek Lisans Mezunu.....	()	()
- Doktora Mezunu	()	()
- Doktora Sonrası İleri Eğitim Görmüş	()	()

4. Sizce Ailenizin Gelir Düzeyi Aşağıdakilerden Hangisidir?

() Düşük

() Orta

() Yüksek

EK-2

Açıklama: Sevgili Öğrenci

Bu problem tarama envanteri siz öğrencilerin belli başlı üzüntülerini, ihtiyaçlarını ve her türlü problemlerini öğrenip sizlere yardım etmek amacıyla hazırlanmıştır. Okul çalışmalarınızla hiçbir ilgisi yoktur. Bu bir sınav değildir. Yani bununla ne zekanız, ne bilginiz ne de kişiliğiniz ölçülmektedir. Bu form tarafımdan hazırlanmakta olan yüksek lisans tezi için araştırmamda veri ölçme aracı olarak kullanılacaktır. Cevaplarınız gizli tutulacaktır. Bu nedenle envanteri samimi olarak doldurmaktan çekinmeyiniz.

Siz yaştaki gençler için hazırlanan bu problemlerden sizi rahatsız eden varsa karşısındaki kutunun içine (X) işareti koyunuz. Cümlede yazılan durum sizin için bir problem değil ise hiçbir işaret koymadan diğer cümleye geçiniz. Eğer eklemek istediğiniz ayrıca bir probleminiz varsa o bölümün yanındaki boşluğa probleminizi yazınız.

Şimdi problemlerinizi işaretlemeye başlayabilirsiniz. Yardım ve katkılarınız için teşekkür ederim.

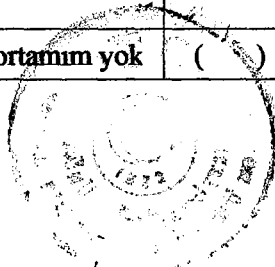
İlkay GÜNER
İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

PROBLEM ENVANTERİ	CEVAP	DİĞER PROBLEMLERİNİZ
1 Gözlerimden rahatsızım	()	
2 Kulaklarımdan rahatsızım	()	
3 Halsizim, çarpıntım var	()	
4 Çok zayıfım	()	
5 Saçlarım dökülüyor	()	
6 Sık sık başım ağrıyor	()	
7 Çok şişmanım	()	
8 Sık sık midem ağrıyor ve bulanıyor	()	
9 Yüzümdeki sivilcelerden kurtulmak istiyorum	()	

10	Boyum çok uzun	()	
11	İyi beslenemiyorum	()	
12	Boyum çok kısa	()	
13	Sırtım ağrıyor	()	
14	Ellerim titriyor	()	
15	Sık sık burnum kanıyor	()	
16	Yeterince uyuyamıyorum	()	
17	Sigara içiyorum	()	
18	Çok uyuyorum	()	
19	Çok unutkanım	()	
20	Sık sık ağlıyorum	()	
21	Okulumuz temiz değil	()	
22	Okulumuz iyi ısınmıyor	()	
23	Sınıfımız çok gürültülü	()	
24	Ders araç ve gereçlerimiz yeterli değil	()	
25	Okulumuzda disiplin çok sıkı	()	
26	Okulumuzun kantini yeterli değil	()	
27	Okulumuzda sosyal faaliyetler yeterli değil	()	
28	Okulumuzda kültürel etkinliklere önem verilmiyor	()	
29	Okulumuzun kütüphanesi yeterli değil	()	
30	Okulumuzda sağlık hizmetleri yeterli değil	()	
31	Okulumuzda öğrenci ayrımı yapıyor	()	
32	Ders konularımız çok ağır	()	
33	Ders kitaplarımız yetersiz	()	
34	Ders programlarımız iyi ayarlanmıyor	()	
35	Cinsel ve bedensel gelişimlerle ilgili bilgiler verilmiyor	()	
36	Derslerimiz ilgi çekici hale getirilmiyor	()	
37	Bir günde çok dersten yazılı	()	

	oluyoruz		
38	Son derslerimiz çok sıkıcı oluyor	()	
39	Fen derslerinde güçlük çekiyorum	()	
40	Yabancı dil dersini başaramıyorum	()	
41	Edebiyat-Kompozisyon derslerini başaramıyorum	()	
42	Laboratuvarlarımız yetersiz	()	
43	Matematik derslerinde güçlük çekiyorum	()	
44	Nasıl ders çalışacağımı bilmiyorum	()	
45	Yazılı konuları çok fazla oluyor	()	
46	Yazılı sınavlarda zaman yeterli olmuyor	()	
47	Sözlüye kalkma imkanımız çok az	()	
48	Kopye çekenlere engel olunmuyor	()	
49	Yönetmeliğin (Ders geçme-sınav) her yıl değiştirilmesinden rahatsız oluyorum	()	
50	Okul kitapları çok pahalı, hepsini alamıyorum	()	
51	Ödevler çok veriliyor	()	
52	Öğrencilerden gereksiz yere para toplanıyor	()	
53	Siyasi akımların okula sokulmasından rahatsızım	()	
54	Bu okulu kazandığıma pişmanım	()	
55	Okul idaresi anlayışsız	()	
56	Öğretmenlerimiz anlayışsız	()	
57	Okulda sorunlarımı paylaşabileceğim bir öğretmenimin olmayışına üzülüyorum	()	
58	Öğretmenlerimizin notları çok kıt	()	

59	Öğretmenlerimizin çok sık değişmesinden şikayetçiyim	()	
60	Öğretmenlerimiz sert ve kırıncı davranıyor	()	
61	Okul idaresi ve öğretmenlerimizin öğrenci sorunlarına eğilmemelerine üzülüyorum	()	
62	Ders dışındaki zamanımı nasıl değerlendireceğimi bilemiyorum	()	
63	Yabancı dil derslerini yeterli bulmuyorum	()	
64	Sayısal dersleri yeterli bulmuyorum	()	
65	Sözel dersleri yeterli bulmuyorum	()	
66	Gereksiz derslerle zaman kaybediyorum	()	
67	Okulda boş zamanlarımı değerlendirebileceğim bir ortam yok	()	
68	Okul masraflarını karşılamakta zorlanıyorum	()	
69	Okulda üst sınıflarla alt sınıfların çekişmelerinden rahatsız oluyorum	()	
70	Okulun başarısını yeterli bulmuyorum	()	
71	Ailemin beni yeterince sevmediğini hissediyorum	()	
72	Annemle anlaşamıyorum	()	
73	Babamla anlaşamıyorum	()	
74	Ailemin bana güveni yok	()	
75	Aileme güvenim yok	()	
76	Ailemin ilgisizliğine üzülüyorum	()	
77	Ailemin aşırı ilgisi beni sıkıyor	()	
78	Ailem bana çok az harçlık veriyor	()	
79	Derslerime yardım edebilecek kimsem yok	()	
80	Evde ayrı çalışma ortamım yok	()	

TC. YÜKSEKÖĞRETİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
DOKÜMANİSYON MÜHÜRÜ

81	Tek çocuk olduğuma üzülüyorum	()	
82	Ailemden dayak yiyorum	()	
83	Ailem çok kalabalık	()	
84	Ailemin cahilliği beni üztüyor	()	
85	Anne ve babamın ayrı olmasına üzülüyorum	()	
86	Annemle babam sık sık kavga ediyor	()	
87	Ailemin beni başkalarıyla kıyaslamalarına üztülüyorum	()	
88	Ailem arkadaşlarımla ilişkilerime çok karışıyor	()	
89	Ailem istediğim mesleği seçmeme izin vermiyor	()	
90	Fakir oluşumuza üztülüyorum	()	
91	Başkalarıyla rahat ilişki kuramıyorum	()	
92	Kurduğum arkadaşlıkların kısa sürmesine üztülüyorum	()	
93	Şimdiye kadar kendime uygun bir arkadaş bulamadım	()	
94	Toplum içinde tedirgin oluyorum	()	
95	Başkalarına güvenmiyorum	()	
96	Toplumda herkes benimle ilgilenmezse üztülüyorum	()	
97	Başkalarına karşı daha anlayışlı olamadığıma üztülüyorum	()	
98	Tandığım herkesin beni sevmeyişine üztülüyorum	()	
99	Her girdiğim toplulukta lider olamayışına üztülüyorum	()	
100	Kendimi olduğumdan fazla göstermeme üztülüyorum	()	
101	İstmeden saldırgan davranışlarda bulunuyorum	()	
102	Başkalarının bana niçin kızdığını anlayamıyorum	()	
103	Bazı arkadaşlarımla çıkarıcı olması beni üztüyor	()	

104	Sorunlarımı paylaşabileceğim bir arkadaşım yok	()	
105	(Alt/Üst) Sınıflarla iyi anlaşamıyorum	()	
106	Derslerimin ağırlığı arkadaş ilişkilerimi engelliyor	()	
107	Kendi yaşlımla anlaşamıyorum	()	
108	Kendimi yeterince ifade edemiyorum	()	
109	Arkadaşlarım beni önemsemiyor ve kenarda bırakıyorlar	()	
110	Sinirlerime hakim olamayıp başkalarıyla tatsız tartışmalara girmeme üzülüyorum	()	
111	Karşı cinsle arkadaşlık etmeye çekiniyorum	()	
112	Karşı cinsten hiç arkadaşım yok	()	
113	Kız-erkek arkadaşlığımı okul idaresi ve öğretmenlerimiz iyi karşılamıyor	()	
114	Karşı cinse güvenmiyorum	()	
115	Kız-erkek arkadaşlığımı doğru bulmuyorum	()	
116	Arkadaşlıkta kız-erkek ayrımı yapılmasına üzülüyorum	()	
117	Karşı cins tarafından yanlış anlaşılmaktan korkuyorum	()	
118	Üniversiteye gitmeden önce karşı cinsle arkadaşlık kurmayı sakıncalı buluyorum	()	
119	Arkadaşlarımın etkisinde çok kalıyorum	()	
120	Kız ve erkeklerle aynı derece arkadaş olamayışıma üzülüyorum	()	
121	Arkadaşlarımızla gidebileceğimiz eğlence yerlerinin olmayışına üzülüyorum	()	
122	Karşı cinsle birlikteyken sıkılgan oluşum beni üzüyor	()	
123	Kız-erkek arkadaşlığının	()	

	ölçüsüz oluşuna üzülüyorum		
124	Maddi durumunun zayıflığı arkadaşlarıma küçük düşmeme neden oluyor, bu da beni üzüyor	()	
125	Kız olsun, erkek olsun kolay arkadaş edinemeyişime üzülüyorum	()	
126	Çevremizde kız ve erkeklerin birlikte çalışıp, eğlenmelerinin doğal görülmeişini kabullenemiyorum	()	
127	Arkadaşlarıma bana karşı yapmacık davranmaları canımı sıkıyor	()	
128	Yeterince güzel/yakışıklı olmadığımdan arkadaşım yok	()	
129	Karşı cinsten arkadaşlarla serbest gezemediğim için üzülüyorum	()	
130	Nasıl arkadaşlık kurabileceğimi bilmiyorum	()	
131	Çok sinirliyim	()	
132	Hata yapmaktan korkuyorum	()	
133	Kendimi yalnız hissediyorum	()	
134	İçine kapanık bir insanım	()	
135	Çok çabuk etki altında kalıyorum	()	
136	Utangacım	()	
137	Yeni durumlara uyum sağlamakta güçlük çekiyorum	()	
138	Fazla inatçıyım	()	
139	Çok çabuk heyecanlanıyorum	()	
140	Çok fazla hayal kuruyorum	()	
141	Yalnız kalmayı istiyorum	()	
142	Yalnız kalmaktan korkuyorum	()	
143	Uyuyamıyorum	()	
144	Rüyalarıma etkisinde kalıyorum	()	
145	Çok şüpheliyim	()	
146	Kız olduğuma üzülüyorum	()	

147	Erkek olduğuma üzüldüğüm	()	
148	Sıkıldığım an kekeleyorum	()	
149	Kendimden nefret ediyorum	()	
150	Beceriksiz biriyim	()	
151	İçimden gülmek gelmiyor	()	
152	Kendimi hiç beğenmiyorum	()	
153	Soğukkanlı olamıyorum	()	
154	Olmayacak şeyleri kendime dert ediyorum	()	
155	Fazla hırslıyım	()	
156	İradem zayıf, nefsimi kontrol edemiyorum	()	
157	Tek başıma karar veremiyorum	()	
158	Sıkıntı ve bunalım içindeyim	()	
159	İnsanlara hayır diyemiyorum	()	
160	Sürekli bir stres içindeyim	()	
161	Çok bencilim	()	
162	Eleştirilmeye tahammül edemiyorum	()	
163	İçimde bir boşluk var, herşeye üzüldüğüm, çok kolay ağlıyorum	()	
164	Arkamdan alay ettikleri fikrine kapılıyorum	()	
165	Başkalarının benden üstün olmasına dayanamıyorum	()	
166	İnsanları sevmiyorum	()	
167	Çok mutsuzum	()	
168	Aranılan biri olmamam beni üzüyor	()	
169	Zaman zaman yaşamak istemiyorum	()	
170	Bazen içimden nefret ettiğim kişilere zarar vermek geliyor	()	
171	Meslek seçiminde güçlük çekiyorum	()	
172	Geleceğimle ilgili planlarımda ailemle çatışıyorum	()	
173	Gelecek için kararsızlık yaşıyorum	()	

174	Ülkemizdeki iş sahasının darlığına üzüldüğüm	()	
175	Üniversite sınavını kazanamamaktan korkuyorum	()	
176	Her gün artan okuma güçlüğü gelecek hakkındaki ideallerimi yıkıyor	()	
177	Alacağım eğitime uygun iş bulamamaktan korkuyorum	()	
178	Başarısız olup, ailemi utandırmaktan korkuyorum	()	
179	Geleceğimin belirsizliği beni kaygılandırıyor	()	
180	Tercih edeceğim meslekte işsiz kalmaktan korkuyorum	()	
181	Tercih yaparken nelere dikkat etmem gerektiğini bilmiyorum	()	
182	Üniversiteler hakkında yeterli bilgim yok	()	
183	Yeni üniversite sınav sisteminden memnun değilim	()	
184	Üniversite olayı hakkında bilgi verecek kimse yok	()	
185	Şu an tercih ettiğim mesleğimin popülerliğini kaybetmesinden korkuyorum	()	
186	Zengin olamamaktan korkuyorum	()	
187	Kendime uygun bir meslek seçememekten korkuyorum	()	
188	Gelecekte mutlu bir yuvamın olamamasından korkuyorum	()	
189	Hayat arkadaşımı nasıl seçeceğimi bilemiyorum	()	
190	Gelecekte kaygı duyuyorum	()	

EK-3

SIRA NO:	PROBLEMLER	Frk.	Yüzde
1.	Bazı arkadaşlarının çıkarıcı olması beni üzüyor	626	75,1
2.	Üniversite sınavını kazanamamaktan korkuyorum	580	69,5
3.	Başarısız olup, ailemi utandırmaktan korkuyorum	562	67,4
4.	Gereksiz derslerle zaman kaybediyorum	494	59,2
5.	Son derslerimiz çok sıkıcı oluyor	472	56,6
6.	Derslerimiz ilgi çekici hale getirilmiyor	443	53,1
7.	Öğrencilerden gereksiz yere para toplanıyor	439	52,6
8.	Ülkemizdeki iş sahasının darlığına üzülüyorum	419	50,2
9.	Hata yapmaktan korkuyorum	414	49,6
10.	Arkadaşlarımızla gidebileceğimiz eğlence yerlerinin olmayışına üzülüyorum	413	49,5
11.	İnsanlara hayır diyemiyorum	412	49,4
12.	Okulda boş zamanlarımı değerlendirebileceğim bir ortam yok	406	48,7
13.	Olmayacak şeyleri kendime dert ediyorum	403	48,3
14.	Okulumuzun kütüphanesi yeterli değil	400	48,0
15.	Laboratuarlarımız yetersiz	383	45,9
16.	Okulumuzda sosyal faaliyetler yeterli değil	376	45,1
17.	Ailemin beni başkalarıyla kıyaslamalarına üzülüyorum	373	44,7
18.	Kız-erkek arkadaşlığımı okul idaresi ve öğretmenlerimiz iyi karşılamıyor	368	44,1
19.	Çok çabuk heyecanlanıyorum	364	43,6
20.	Başkalarına güvenmiyorum	363	43,5
21.	Çok fazla hayal kuruyorum	360	43,2
22.	Okulumuzda sağlık hizmetleri yeterli değil	359	43,0
23.	Cinsel ve bedensel gelişimlerle ilgili bilgiler verilmiyor	352	42,2
24.	Yazılı konuları çok fazla oluyor	350	42,0
25.	Üniversiteler hakkında yeterli bilgim yok	349	41,8
26.	Gelecekte kaygı duyuyorum	343	41,1
27.	Sınıfımız çok gürültülü	334	40,0

28.	Arkadaşlıkta kız-erkek ayrımı yapılmasına üzülüyorum	330	39,6
29.	Sürekli bir stres içindeyim	329	39,4
30.	Geleceğimin belirsizliği beni kaygılandırıyor	325	39,0
31.	Yazılı sınavlarda zaman yeterli olmuyor	321	38,5
32.	Çevremizde kız ve erkeklerin birlikte çalışıp, eğlenmelerinin doğal görülmeşiğini kabullenemiyorum	320	38,4
33.	Kendime uygun bir meslek seçememekten korkuyorum	319	38,2
34.	Okulumuz temiz değil	318	38,1
35.	Arkadaşlarımın bana karşı yapmacık davranmaları canımı sıkıyor	312	37,4
36.	Öğretmenlerimizin notları çok kıt	311	37,3
37.	Sık sık başım ağrıyor	305	36,6
38.	Çok sinirliyim	302	36,2
39.	Hergün artan okuma güçlüğü gelecek hakkındaki ideallerimi yıkıyor	302	36,2
40.	Okulda üst sınıflarla alt sınıfların çekişmelerinden rahatsız oluyorum	297	35,6
41.	Derslerime yardım edebilecek kimsem yok	297	35,6
42.	Çok çabuk etki altında kalıyorum	295	35,4
43.	Gelecekte mutlu bir yuvamın olamamasından korkuyorum	294	35,3
44.	Gelecek için kararsızlık yaşıyorum	291	34,9
45.	Alacağım eğitime uygun iş bulamamaktan korkuyorum	289	34,7
46.	Yeni üniversite sınav sisteminden memnun değilim	289	34,7
47.	Gözlerimden rahatsızım	288	34,5
48.	Sinirlerime hakim olamayıp başkalarıyla tatsız tartışmalara girmeme üzülüyorum	288	34,5
49.	Okulumuzda kültürel etkinliklere önem verilmiyor	283	33,9
50.	Ders programlarımız iyi ayarlanmıyor	283	33,9
51.	Her girdiğim toplulukta lider olamayışıma üzülüyorum	282	33,8
52.	Fazla inatçıyım	282	33,8
53.	Bir günde çok dersten yazılı oluyoruz	278	33,3
54.	Kendimi yeterince ifade edemiyorum	278	33,3
55.	Nasıl ders çalışacağımı bilmiyorum	274	32,9
56.	Okulun başarısını yeterli bulmuyorum	274	32,9

57.	Kız-erkek arkadaşlığının ölçüsüz oluşuna üzüldüğüm	273	32,7
58.	Tercih edeceğim meslekte işsiz kalmaktan korkuyorum	273	32,7
59.	Yalnız kalmayı istiyorum	267	32,0
60.	Yeterince uyuyamıyorum	266	31,9
61.	İçimde bir boşluk var, herşeye üzülüp, çok kolay ağlıyorum	266	31,9
62.	Hayat arkadaşımı nasıl seçeceğimi bilemiyorum	261	31,3
63.	Karşı cinse güvenmiyorum	260	31,2
64.	Yönetmeliğin (Ders geçme-sınav) her yıl değiştirilmesinden rahatsız oluyorum	259	31,1
65.	Meslek seçiminde güçlük çekiyorum	258	30,9
66.	Okulumuzda öğrenci ayrımı yapıyor	257	30,8
67.	Utangacım	257	30,8
68.	Okul idaresi anlayışsız	256	30,7
69.	Üniversiteye gitmeden önce karşı cinsle arkadaşlık kurmayı sakıncalı buluyorum	251	30,1
70.	İçine kapanık bir insanım	247	29,6
71.	Çok unutkanım	246	29,5
72.	Okulumuzun kantini yeterli değil	246	29,5
73.	Okulumuzda disiplin çok sıkı	245	29,4
74.	Ders araç ve gereçlerimiz yeterli değil	243	29,1
75.	Karşı cins tarafından yanlış anlaşılmaktan korkuyorum	242	29,0
76.	Zaman zaman yaşamak istemiyorum	242	29,0
77.	Okul idaresi ve öğretmenlerimizin öğrenci sorunlarına eğilmemelerine üzüldüğüm	241	28,9
78.	Bazen içimden nefret ettiğim kişilere zarar vermek geliyor	237	28,4
79.	Çok şüpheliyim	235	28,2
80.	Ders dışındaki zamanımı nasıl değerlendireceğimi bilemiyorum	234	28,1
81.	Tercih yaparken nelere dikkat etmem gerektiğini bilmiyorum	233	27,9
82.	Okulda sorunlarımı paylaşabileceğim bir öğretmenimin olmayışına üzüldüğüm	228	27,3
83.	Kendimi yalnız hissediyorum	228	27,3
84.	Yabancı dil dersini başaramıyorum	226	27,1
85.	Arkadaşlarımın etkisinde çok kalıyorum	221	26,5
86.	İstmeden saldırgan davranışlarda bulunuyorum	219	26,3

87.	Ders konularımız çok ağır	216	25,9
88.	Eleştirilmeye tahammül edemiyorum	216	25,9
89.	Bu okulu kazandığıma pişmanım	214	25,7
90.	Öğretmenlerimiz anlayışsız	210	25,2
91.	Yüzümdeki sivilcelerden kurtulmak istiyorum	208	24,9
92.	Sorunlarımı paylaşabileceğim bir arkadaşım yok	207	24,8
93.	Şimdiye kadar kendime uygun bir arkadaş bulamadım	199	23,9
94.	Saçlarım dökülüyor	198	23,7
95.	Okul masraflarını karşılamakta zorlanıyorum	197	23,6
96.	Ailem arkadaşlarımla ilişkilerime çok karışıyor	197	23,6
97.	Kopya çekenlere engel olunmuyor	194	23,3
98.	Tek başıma karar veremiyorum	192	23,0
99.	Soğukkanlı olamıyorum	189	22,7
100.	Okul kitapları çok pahalı, hepsini alamıyorum	183	21,9
101.	Üniversite olayı hakkında bilgi verecek kimse yok	183	21,9
102.	Okulumuz iyi ısınmıyor	182	21,8
103.	Şu an tercih ettiğim mesleğimin popülerliğini kaybetmesinden korkuyorum	182	21,8
104.	Fazla hırslıyım	181	21,7
105.	Karşı cinsten arkadaşlarla serbest gezemediğim için üzülüyorum	180	21,6
106.	Arkamdan alay ettikleri fikrine kapılıyorum	179	21,5
107.	Matematik derslerinde güçlük çekiyorum	178	21,3
108.	Toplum içinde tedirgin oluyorum	176	21,1
109.	İyi beslenemiyorum	175	21,0
110.	Sayısal dersleri yeterli bulmuyorum	173	20,7
111.	Sıkıntı ve bunalım içindeyim	173	20,7
112.	Evde ayrı çalışma ortamım yok	172	20,6
113.	Siyasi akımların okula sokulmasından rahatsızım	171	20,5
114.	İradem zayıf, nefsimi kontrol edemiyorum	170	20,4
115.	Fen derslerinde güçlük çekiyorum	165	19,8
116.	Edebiyat-Kompozisyon derslerini başaramıyorum	165	19,8
117.	Başkalarıyla rahat ilişki kuramıyorum	165	19,8
118.	Sık sık ağlıyorum	164	19,7
119.	Öğretmenlerimiz sert ve kırıcı davranıyor	158	18,9
120.	Karşı cinsle arkadaşlık etmeye çekiniyorum	154	18,5

121.	Karşı cinsten hiç arkadaşım yok	153	18,3
122.	Kız ve erkeklerle aynı derece arkadaş olamayışıma üzülüyorum	153	18,3
123.	Öğretmenlerimizin çok sık değişmesinden şikayetçiyim	149	17,9
124.	Ders kitaplarımız yetersiz	145	17,4
125.	Çok uyuyorum	143	17,1
126.	Başkalarına karşı daha anlayışlı olmadığıma üzülüyorum	140	16,8
127.	Başkalarının bana niçin kızdığını anlayamıyorum	139	16,7
128.	Derslerimin ağırlığı arkadaş ilişkilerimi engelliyor	139	16,7
129.	Kız olduğuma üzülüyorum	77	16,7
130.	Rüyalarımın etkisinde kalıyorum	138	16,5
131.	Sırtım ağrıyor	137	16,4
132.	Yabancı dil derslerini yeterli bulmuyorum	137	16,4
133.	Kurduğum arkadaşlıkların kısa sürmesine üzülüyorum	134	16,1
134.	Kız-erkek arkadaşlığımı doğru bulmuyorum	130	15,6
135.	Karşı cinsle birlikteyken sıkılgan oluşum beni üzüyor	128	15,3
136.	Yeni durumlara uyum sağlamakta güçlük çekiyorum	127	15,2
137.	Ellerim titriyor	122	14,6
138.	Uyuyamıyorum	122	14,6
139.	Zengin olamamaktan korkuyorum	119	14,3
140.	Nasıl arkadaşlık kurabileceğimi bilmiyorum	118	14,1
141.	Sözlüye kalkma imkanımız çok az	116	13,9
142.	Ailemin aşırı ilgisi beni sıkıyor	115	13,8
143.	Kız olsun, erkek olsun kolay arkadaş edinemeyişime üzülüyorum	115	13,8
144.	Boyum çok kısa	110	13,2
145.	Aranılan biri olmamam beni üzüyor	108	12,9
146.	Kendimi hiç beğenmiyorum	106	12,7
147.	Sık sık midem ağrıyor ve bulanıyor	105	12,6
148.	(Alt/Üst) Sınıflarla iyi anlaşamıyorum	102	12,2
149.	Yalnız kalmaktan korkuyorum	102	12,2
150.	Halsizim, çarpıntım var	99	11,9
151.	Çok zayıfım	98	11,8
152.	Ödevler çok veriliyor	97	11,6
153.	Beceriksiz biriyim	97	11,6

154.	Toplumda herkes benimle ilgilenmezse üzüldüğüm	96	11,5
155.	Başkalarının benden üstün olmasına dayanamıyorum	94	11,3
156.	Çok mutsuzum	90	10,8
157.	Ailemin bana güveni yok	88	10,6
158.	Geleceğimle ilgili planlarımda ailemle çatışıyorum	88	10,6
159.	Ailemin ilgisizliğine üzüldüğüm	87	10,4
160.	Tanıdığım herkesin beni sevmeyişine üzüldüğüm	86	10,3
161.	Ailem bana çok az harçlık veriyor	84	10,1
162.	İnsanları sevmiyorum	84	10,1
163.	İçimden gülmek gelmiyor	81	9,7
164.	Sözel dersleri yeterli bulmuyorum	78	9,4
165.	Babamla anlaşamıyorum	75	9,0
166.	Sigara içiyorum	72	8,6
167.	Ailemin cahilliği beni üzüyor	70	8,4
168.	Kendimden nefret ediyorum	70	8,4
169.	Maddi durumunun zayıflığı arkadaşlarıma küçük düşmeme neden oluyor, bu da beni üzüyor	69	8,3
170.	Annemle anlaşamıyorum	67	8,0
171.	Ailemin beni yeterince sevmediğini hissediyorum	66	7,9
172.	Sıkıldığım an kekeleyorum	65	7,8
173.	Ailem istediğim mesleği seçmeme izin vermiyor	62	7,4
174.	Fakir oluşumuza üzüldüğüm	61	7,3
175.	Arkadaşlarım beni önemsemiyor ve kenarda bırakıyorlar	61	7,3
176.	Kendimi olduğumdan fazla göstermeme üzüldüğüm	60	7,2
177.	Yeterince güzel/yakışıklı olmadığım için arkadaşım yok	58	7,0
178.	Kendi yaşlarıyla anlaşamıyorum	55	6,6
179.	Çok şişmanım	50	6,0
180.	Kulaklarımdan rahatsızım	48	5,8
181.	Aileme güvenim yok	40	4,8
182.	Ailem çok kalabalık	39	4,7
183.	Çok bencilim	38	4,6
184.	Sık sık burnum kanıyor	37	4,4
185.	Annemle babam sık sık kavga ediyor	34	4,1
186.	Boyum çok uzun	32	3,8
187.	Tek çocuk olduğuma üzüldüğüm	21	2,5

188.	Erkek olduğuma üzülüyorum	7	2
189.	Anne ve babamın ayrı olmasına üzülüyorum	11	1,3
190.	Ailemden dayak yiyorum	7	,8

